

Myndigheten för kulturanalys

En översyn av pandemins effekter inom kulturområdet

Delredovisning 2021-04-15

En översyn av pandemins effekter inom kulturområdet	1
Förord	5
Sammanfattning	6
Pandemins konsekvenser inom kulturområdet	6
Statliga, regionala och kommunala åtgärder under pandemin	7
Kulturanalys bedömning	8
Inledning	11
Syfte och frågeställningar	12
Avgränsningar	12
Genomförande av uppdraget	13
Disposition	14
Kulturområdet under pandemin	15
Kulturområdets förutsättningar och infrastruktur	16
Institutionella, frilansande och ideella aktörer	17
Det kulturpolitiska ramverket	18
Regeringens åtgärder för att begränsa smittspridningen	20
Pandemins övergripande konsekvenser inom kulturområdet	22
Minskat och förändrat kulturutbud	23
Intäkts- och inkomstbortfall och andra ekonomiska konsekvenser	24
Ökad osäkerhet om kulturens framtid	27
Sammanfattning	28
De offentliga åtgärderna under pandemin mars–december 2020	30
Olika typer av insatser	30
Ekonomiskt riktade insatser	30
Kunskapsinsatser	31
Utbudsförämjande insatser	32
Statliga insatser för kulturen med anledning av pandemin	33
Ekonomiska insatser	33
Kunskapsinsatser	35
Utbudsförämjande insatser	36
Sammanfattning över statliga insatser mellan mars och december 2020	36
Regionala insatser för kulturen med anledning av pandemin	37
Ekonomiskt riktade insatser	37
Kunskapsinsatser	39
Utbudsförämjande insatser	39
Sammanfattning över regionala insatser mellan mars och december 2020	40

Kommunala insatser för kulturen med anledning av pandemin	41
Ekonomiskt riktade insatser	42
Kunskapsinsatser.....	43
Utbudsfremjande insatser	43
Sammanfattning över kommunala åtgärder mars 2020–februari 2021.....	44
Sammanfattning	44
Kulturanalys bedömning	46
Åtgärderna involverar flera politikområden.....	47
Åtgärder på olika politiska nivåer har haft olika fokus	48
Åtgärderna har gradvis anpassats till kulturområdets förutsättningar	48
Coronapandemins konsekvenser i relation till de kulturpolitiska målen	49
Självständighetsmålet	50
Delaktighetsmålet.....	50
Samhällsmålet.....	50
Referenser.....	52
Bilaga 1.....	61
Bilaga 2.....	63
Regeringsuppdrag.....	63
Konstnärsnämnden	63
Kulturrådet.....	63
Stiftelsen Svenska Filminstitutet	63
Sveriges författarfond.....	64
Riksantikvarieämbetet.....	64
Tillväxtanalys.....	64
Återstart för kulturen.....	64

Förord

Myndigheten för kulturanalys har fått i uppdrag att kartlägga effekterna inom kulturområdet med anledning av spridningen av sjukdomen covid-19. Uppdraget ska redovisas senast den 15 april och den 6 oktober 2021. Denna promemoria utgör den första delredovisningen av uppdraget. Med anledning av den korta tid som stått till vårt förfogande, är det underlag som ligger till grund för promemorian insamlat under januari och februari 2021 och avser framför allt material som publicerats mellan mars och december 2020.

Kartläggningen fokuserar på kulturpolitiska åtgärder genomförda av offentliga aktörer på statlig, regional och kommunal nivå. Det innebär att åtgärderna faller under utgiftsområde 17 i statsbudgeten samt motsvarande kategorier i regionala och kommunala budgetar. Kartläggningen fokuserar inte på deltagarna i kulturlivet eller potentiellt förändrade kulturvanor, även om det är uppenbart att hela samhället har drabbats av de minskade möjligheterna att få ta del av kultur. Drygt ett år efter att pandemin bröt ut är dock de långsiktiga effekterna av pandemin inom kulturområdet i detta tidiga skede svåröverblickbara. I oktober kommer Kulturanalys att publicera sin andra delredovisning med ett större fokus på hur de kommersiella aktörerna och de ideella aktörerna inom det civila samhället har drabbats av pandemin. Under året kommer Kulturanalys även att publicera andra rapporter som belyser effekter av pandemin inom kulturområdet, såsom kulturvanerapporten och samhällets utgifter för kultur. Vår första samlade bedömning av pandemins konsekvenser i relation till de nationella kulturpolitiska målen ges i vår lägesbedömning nästa år, Kulturanalys 2022.

Göteborg i april 2021

Mats Granér

Myndighetschef

Sammanfattning

Kulturanalys tilldelades i regleringsbrevet för 2021 följande uppdrag:

Regeringen uppdrar åt Myndigheten för kulturanalys att göra en översyn av effekterna inom kulturområdet med anledning av spridningen av sjukdomen covid-19. I uppdraget ingår att kartlägga hur landets kulturliv och kulturella infrastruktur, inom ideell, kommersiell och offentlig regi, drabbats av pandemin. I uppdraget ingår även att kartlägga regeringens, berörda förvaltningsmyndigheters, regionernas och kommunernas insatser till följd av spridningen av sjukdomen covid-19. Även insatser och effekter inom andra samhällsområden bör beröras i den mån det är relevant. Redovisningen ska ske till regeringen (Kulturdepartementet) senast den 15 april och 6 oktober 2021.¹

Denna promemoria utgör Kulturanalys första delredovisning av vårt uppdrag och syftar till att göra en översyn av hur kulturområdet har drabbats till följd av coronapandemin (härefter pandemin) samt kartlägga de åtgärder som offentliga aktörer vidtagit till följd av pandemin. Frågeställningarna som vägleder uppdraget är: *Hur har kulturområdet påverkats av pandemin? samt Vilka åtgärder och insatser, på olika politiska nivåer, har vidtagits för att möta den kris som drabbat kulturområdet till följd av pandemin?*

Kulturanalys har genomfört uppdraget genom att i första hand kartlägga och analysera den dokumentation av statliga och regionala insatser som finns på regeringens, andra myndigheters och regionernas webbplatser. Materialet utgörs främst av pressmeddelanden, sammanställningar av åtgärder, rapporter och övrig pandemirelaterad information som publicerats under perioden mellan mars och december 2020. Gällande kartläggningen över insatser på kommunal nivå har Kulturanalys gjort ett slumpmässigt urval av nio kommuner utifrån SKR:s kommungruppsindelning. Kulturanalys har även genomfört samråd med Konstnärsnämnden, Kulturrådet och den av regeringen tillsatta utredningen om kulturens återstart, liksom med SKR:s regionala och kommunala kulturchefergrupper.

Pandemins konsekvenser inom kulturområdet

Kulturområdets aktörer kan förenklat delas in i institutionella, frilansande och ideella aktörer, som har att förhålla sig till förutsättningar inom den offentliga kulturpolitiken, på marknaden samt i det civila samhället. Många kulturaktörer är för sin inkomst beroende av intäkter från såväl offentlig kulturpolitik som näringsverksamhet. Många förutsätts även genomföra delar av den konstnärliga arbetsinsatsen på ideell basis innan de kan få någon ekonomisk ersättning överhuvudtaget.

---

¹ Kulturdepartementet 2020a.

De omfattande konsekvenser som pandemin fått inom kulturområdet – som till stora delar är beroende av en betalande publik – har i första hand orsakats av inställd verksamhet till följd av restriktionerna för att begränsa smittspridningen av coronaviruset samt en allmän oro för smittspridning som har påverkat besöksantalet på publika evenemang.

Utifrån vår kartläggning av pandemins konsekvenser inom kulturområdet kan vi identifiera tre huvudproblem: 1) minskat och förändrat kulturutbud, 2) intäkts- och inkomstbortfall och andra ekonomiska konsekvenser samt 3) ökad osäkerhet om kulturens framtid. Pandemin har inte bara bidragit till kortsiktiga problem, utan även synliggjort strukturella utmaningar inom kulturområdet – problem som var reella för många sedan tidigare, men som har belysts särskilt under den akuta krisen.

Statliga, regionala och kommunala åtgärder under pandemin

Åtgärderna från statligt, regionalt och kommunalt håll har under perioden mars–december 2020 haft olika karaktär. Tre grupper har identifierats utifrån Kulturanalys sammanställning av insatserna.

Dessa tre grupper av åtgärder utgörs av:

1. ekonomiskt riktade åtgärder (indelade i krisinsatser, förenklande insatser och stimulerande insatser)
2. åtgärder som handlar om att skaffa sig kunskap eller förmedla kunskap (indelade i kartläggande, vägledande och samverkande insatser)
3. åtgärder som riktar sig till att bibehålla och främja ett kulturutbud även under pandemin (indelade i smittsäkrande insatser och digitaliseringsinsatser).

Krisinsatser är insatser som primärt har försökt dämpa konsekvenserna av kostnader och intäktsbortfall som uppkommit till följd av pandemin och restriktionerna. Krisinsatser har främst införts på statlig och regional nivå och har införts i stort sett under hela pandemin, men aviserades framför allt i början av pandemin och har sedan dess justerats allteftersom både smittläget och kunskapen om behoven har förändrats.

Förenklande insatser är insatser som har syftat till att förenkla omställning av arbete och planering för olika kulturskapare. Förenklande insatser har främst införts på regional och kommunal nivå och aviserades framför allt under de första månaderna av pandemin, i mars och april, när verksamheter ställdes in.

Stimulerande insatser är en ekonomisk åtgärd som både försöker möta inkomstbortfall och stimulera produktion av kultur. Stimulerande insatser har främst införts på statlig och regional nivå och aviserades framför allt i början av pandemin genom omfördelning av ordinarie stödformer (statlig nivå) samt under maj och under

hösten (regional nivå) när det blev tydligt att det skulle dröja innan pandemin var över.

Kartläggande insatser har inneburit exempelvis enkätundersökningar, utredningar och omvärldsbevakning för att kunna skapa sig ett kunskapsunderlag över läget och vilka behov som har uppstått bland olika verksamheter. Kartläggande insatser har främst införts på statlig och regional nivå och har aviserats med jämna mellanrum under pandemin, dels tidigt under våren, dels allteftersom kunskapsbehovet verkar ha ökat.

Vägledande insatser har handlat om insatser för att hjälpa och stötta kulturskapare och för att sprida information om läget. Vägledande insatser har främst införts på statlig och regional nivå och verkar ha förekommit under hela pandemin.

Samverkande insatser har inneburit insatser som syftat till samarbete och samverkan med branschen, regering, regioner och kommuner samt mellan olika politikområden. Samverkande insatser har införts på statlig, regional och kommunal nivå och verkar ha förekommit under hela pandemin.

Smittsäkrande insatser har exempelvis inneburit att flytta aktiviteter utomhus, förstärka med mer personal för att kunna hantera mindre grupper samt ökad hemservice. Smittsäkrande insatser har införts på statlig, regional och kommunal nivå och verkar ha förekommit under hela pandemin i takt med att verksamheter har anpassat sig till olika riktlinjer om fysiska möten.

Digitaliseringsinsatser har inneburit digitalisering av befintligt utbud. Digitaliseringsinsatser har införts på statlig, regional och kommunal nivå och har pågått i stort sett under hela pandemin men verkar ha ökat under hösten och vintern när smittläget förvärrades.

Kulturanalys bedömning

Vår kartläggning visar att statliga, regionala och kommunala aktörer försökt att hantera pandemins konsekvenser på kulturområdet med olika former av åtgärder, men också att aktörerna har haft olika förutsättningar att möta krisen. En central frågeställning i Kulturanalys preliminära bedömning är i vilken utsträckning dessa åtgärder anpassats till kulturområdets behov. Vi sammanfattar vår bedömning i form av tre slutsatser:

1. Kulturområdet är, liksom övriga samhällsområden, med anledning av pandemin beroende av åtgärder inom flera politikområden samtidigt. Inledningsvis under pandemin har det funnits brister i hur åtgärder inom olika politikområden utformats och kommunicerats i relation till kulturområdets specifika förutsättningar.

2. Åtgärderna på statlig och regional nivå har främst varit fokuserade på det professionella och institutionsbaserade kulturlivet, medan åtgärder på kommunal nivå delvis också prioriterat aktörer inom det civila samhället. Det finns utrymme för en förstärkt dialog mellan de olika nivåerna samt anledning att göra ansvarsfördelningen dem emellan mer explicit.
3. De kulturpolitiska åtgärderna har gradvis anpassats till kulturområdets förutsättningar. Även inom kulturpolitiken präglades åtgärderna inledningsvis av en viss brist på förståelse för kulturområdets komplexitet.

Utifrån den kartläggning som genomförts kan en preliminär bedömning av pandemins konsekvenser i relation till de tre övergripande nationella kulturpolitiska målen göras. Kulturanalys benämner de tre målen för *självständighetsmålet* ("kulturen ska vara en dynamisk, utmanande och obunden kraft med yttrandefriheten som grund"), *delaktighetsmålet* ("alla ska ha möjlighet att delta i kulturlivet") och *samhällsmålet* ("kreativitet, mångfald och konstnärlig kvalitet ska prägla samhällets utveckling").²

Självständighetsmålet

Det är uppenbart att pandemin fått ytterst negativa konsekvenser för ekonomiska och sociala villkor på kulturområdet, då verksamhet inom området varit helt eller delvis nedstängd under merparten av 2020. Otillräckliga ekonomiska förutsättningar samt brister i exempelvis social- och arbetslöshetsförsäkringssystemet är dock inte något som uppstått på grund av pandemin, vilket Kulturanalys bland annat synliggjort i myndighetens senaste lägesbedömning som publicerades i början av mars 2020. Snarare har konsekvenserna av pandemin förstärkt dessa brister.

Vi kan konstatera att bristfälliga sociala och ekonomiska villkor utgör ett hot mot den oberoende roll som konstnärlig och kulturell verksamhet ska ha enligt självständighetsmålet. Det finns således anledning att befara att den av pandemin ansträngda offentliga ekonomin kommer att ha större svårigheter än tidigare i att säkerställa konstens och kulturens oberoende.

Delaktighetsmålet

Det är uppenbart att det är svårt för alla att ha möjlighet att delta i kulturlivet när kulturlivet i princip varit nedstängt. Offentliga aktörer har genomfört viktiga insatser, bland annat digitalisering av kulturutbudet, för att göra det tillgängligt trots restriktionerna. Samtidigt som digitaliseringen möjliggjort deltagande i kulturlivet, uttrycks i vår kartläggning en stark oro för att vissa grupper, som saknar tillgång till digital teknik eller digital kompetens, blir exkluderade. I vår kartläggning är det framför allt grupperna äldre samt socialt utsatta som nämns som exempel på sådana

---

² Myndigheten för kulturanalys 2020a, s. 26–27.

grupper. Det är också tydligt att ett digitalt utbud inte för alla kan ersätta det fysiska mötet med konstnärlig och kulturell verksamhet.

I våra rapporter om kulturvanor har Kulturanalys synliggjort hur människors kulturvanor är beroende av socioekonomiska villkor, i synnerhet utbildning men även inkomst. Med anledning av pandemins negativa konsekvenser för ekonomin i Sverige generellt, finns anledning att befara att detta mönster förstärks.

Samhällsmålet

Det är för tidigt att uttala sig om hur och i vilken omfattning pandemin på längre sikt kan komma att påverka kulturområdets bidrag till samhällets ekonomiska, sociala, demokratiska och estetiska värden. I en tid av nedstängda verksamheter är det dock svårt för kulturen att vara en kraft i hela samhällets utveckling. I vår senaste lägesbedömning har vi begreppsliggjort de olika värden som kultur tilldelas som sådan kraft. Kulturens ekonomiska värde, kanske i första hand identifierbart när kultur är en tjänst eller en vara på marknaden inom kulturella och kreativa näringar, har liksom övriga besöksintensiva näringar upplevt stora svårigheter. Men även kulturens estetiska och kulturella värden har svårt att förverkligas när verksamhet inte kan genomföras. Den stora betydelsen av dessa värden – liksom kulturens sociala värde, ofta begreppsliggjort genom kulturens demokratifrämjande roll – har under 2020 lyfts fram i den offentliga debatten. Samtidigt som pandemin i hög utsträckning gjort kulturens värden otillgängliga för såväl kulturskapare som deltagare, har det synliggjorts hur mycket kulturens olika värden bidrar till individens och samhällets välmående.

Inledning

I regleringsbrevet för år 2021 tilldelade regeringen Myndigheten för kulturanalys (Kulturanalys) följande uppdrag:

Regeringen uppdrar åt Myndigheten för kulturanalys att göra en översyn av effekterna inom kulturområdet med anledning av spridningen av sjukdomen covid-19. I uppdraget ingår att kartlägga hur landets kulturliv och kulturella infrastruktur, inom ideell, kommersiell och offentlig regi, drabbats av pandemin. I uppdraget ingår även att kartlägga regeringens, berörda förvaltningsmyndigheters, regionernas och kommunernas insatser till följd av spridningen av sjukdomen covid-19. Även insatser och effekter inom andra samhällsområden bör beröras i den mån det är relevant. Redovisningen ska ske till regeringen (Kulturdepartementet) senast den 15 april och 6 oktober 2021.³

Bakgrunden till uppdraget är den pandemi som sedan utbrottet i början av 2020 har påverkat stora delar av samhället. Under pandemin har regeringen, regionerna och kommunerna behövt hantera många olika branschers behov och problem, däribland dem som drabbat kulturområdet. I takt med att restriktioner införts i syfte att minska kontakten mellan människor och därmed smittspridningen i samhället, har möjligheterna att genomföra publika kulturarrangemang successivt förändrats under pandemins gång.⁴ För en del verksamheter har problemen uppstått i nuläget, exempelvis för fria kulturskapare som stått helt utan intäkter, och för andra kan de uppstå på längre sikt, exempelvis för institutionerna om de förlorar kompetenser, besökare och uppdragstagare och därmed riskerar att inte kunna genomföra sina uppdrag.

Krisen för kulturområdet har beskrivits som exceptionell och akut och de politiska åtgärderna och krisstöden som genomförts med anledning av pandemin har också beskrivits som exceptionella, både till innehåll och omfattning.⁵ Behovet av att utreda åtgärdernas träffsäkerhet och effekter, och vilka lärdomar som kan dras därav kommer därför att vara ett viktigt arbete framöver.

Flera myndigheter har fått i uppdrag att utreda hur pandemin har påverkat olika delar inom kulturområdet (förteckning över uppdrag, se bilaga 2). Bland annat ska Konstnärsnämnden analysera hur pandemin har påverkat konstnärers ekonomiska och sociala villkor.⁶ Riksantikvarieämbetet har fått i uppdrag att kartlägga åtgärder som har vidtagits och som planeras att vidtas av centrala, regionala och lokala museer för att möta de förändrade förutsättningarna med anledning av pandemin.⁷

---

³ Kulturdepartementet 2020a.

⁴ SFS 2020:114.

⁵ Pressmeddelande 2020-04-01; Pressträff 2020-10-02; Pressträff 2020-12-18.

⁶ Kulturdepartementet 2020b.

⁷ Kulturdepartementet 2020c.

Myndigheten för tillväxtpolitiska utvärderingar och analyser ska följa upp och utvärdera åtgärder riktade till näringslivet med anledning av pandemin och har tidigare även kartlagt de nationella stöden till näringslivet.⁸ Konstnärsnämnden, Statens kulturråd (Kulturrådet), Svenska Filminstitutet (Filminstitutet) och Sveriges Författarfond (Författarfonden) har även fått i uppdrag att göra uppföljningar av de krisstöd som myndigheterna fördelat med anledning av pandemin.⁹ Parallellt med Kulturanalys uppdrag pågår även utredningen om kulturlivets återstart som ska läggas fram till regeringen senare under året.¹⁰

Syfte och frågeställningar

Denna promemoria utgör Kulturanalys första delredovisning av vårt uppdrag och syftar till att göra en översyn av hur kulturområdet har drabbats till följd av pandemin samt kartlägga de åtgärder som offentliga aktörer vidtagit till följd av pandemin.

Följande frågeställningar kommer att vara vägledande för att nå promemorians syfte:

1. Hur har kulturområdet påverkats av pandemin?

Avsikten med den här frågan är att belysa kulturområdets infrastruktur och särskilda förutsättningar. Frågan syftar därmed till att identifiera de problem och utmaningar som fanns inom kulturområdet redan före pandemin och som har blivit förvärrade av krisläget, men också de nya problem och utmaningar som har uppstått till följd av pandemin.

2. Vilka åtgärder och insatser, på olika politiska nivåer, har vidtagits för att möta den kris som drabbat kulturområdet till följd av pandemin?

Den här frågan besvaras genom att redogöra för de olika åtgärder regeringen genomfört för att begränsa smittspridningen, samt genom att kartlägga de insatser som initierats och genomförts på statlig, regional och kommunal nivå för att dämpa de negativa konsekvenserna av pandemin inom kulturområdet.

Avgränsningar

När det gäller de åtgärder som vidtagits på statlig, regional och kommunal nivå har vi i denna promemoria gjort en tidsmässig avgränsning till perioden mars–december 2020. Fokus ligger på kulturpolitiska åtgärder, det vill säga de som faller under utgiftsområde 17 i statsbudgeten samt motsvarande kategorier i regionala och kommunala budgetar.

---

⁸ Näringsdepartementet 2020.

⁹ Kulturdepartementet 2020b; Kulturdepartementet 2020d; Kulturdepartementet 2020e.

¹⁰ Kulturdepartementet 2020f.

På grund av snäva tids- och resursramar kommer den kommunala nivån inte att beröras i samma utsträckning som den statliga och regionala, men genom nedslag i ett mindre antal utvalda kommuner samt med visst underlag från andra aktörers rapporter, har en första kartläggning av kommunala insatser genomförts.

Denna delredovisning fokuserar inte på de långsiktiga effekterna av pandemin inom kulturområdet. Däremot kommer redovisningen i oktober att fokusera mer på den del i regeringsuppdraget som avser effekterna av de åtgärder som vidtagits. I oktober kommer redovisningen även att beröra insatser och effekter inom andra samhällsområden och kulturområdet i kommersiell regi och ideell regi (det civila samhället) kommer att belysas i större utsträckning.

Vidare fokuserar inte denna promemoria på deltagarna i kulturlivet eller potentiellt förändrade kulturvanor, även om det är uppenbart att hela samhället har drabbats av de minskade möjligheterna att få ta del av kultur. Även dessa frågor kommer att få ett större fokus i nästa redovisning i oktober då vi kan använda underlag från material och rapporter som Kulturanalys kommer att ta fram under våren 2021. Promemorian redovisar inte heller de ekonomiska belopp som satsats och/eller omfördelats på regional och kommunal nivå, då Kulturanalys behöver vänta in kvalitetssäkrade uppgifter för 2020.

Genomförande av uppdraget

Kulturanalys har genomfört uppdraget genom att i första hand kartlägga och analysera den dokumentation av statliga och regionala insatser som finns på regeringens, andra myndigheters och regionernas webbplatser. Materialet utgörs av pressmeddelanden, sammanställningar av åtgärder, rapporter och övrig pandemirelaterad information som publicerats under perioden mellan mars och december 2020. Därutöver har vi inkluderat ytterligare sekundära källor i vår kartläggning, såsom rapporter om pandemin från yrkesförbund och intresseorganisationer.¹¹

Gällande kartläggningen över insatser på kommunal nivå har Kulturanalys gjort ett slumpmässigt urval av nio kommuner utifrån Sveriges kommuner och regioners (SKR) kommungruppsindelning.¹² Vi har valt att utgå från SKR:s kommungruppsindelning då den tar hänsyn till såväl geografiska som ekonomiska förutsättningar för kulturlivet i kommuner. Indelningen består av totalt nio grupper fördelade på tre huvudgrupper. Kommunerna är grupperade utifrån kriterier som tätortsstorlek, närhet till större tätort och pendlingsmönster, samt på antagande om vilka faktorer

---

¹¹ Nationellt organ för dialog och samråd mellan regeringen och det civila samhället (NOD) 2021; Sveriges Museer 2020; Svensk Scenkonst 2020; Konstnärliga och litterära yrkesutövares samarbetsnämnd (KLYS) 2020a, 2020b; Musiksverige 2020; Sponsrings- och eventsverige (SES) 2020; Sveriges producenter och privatteatrar 2021.

¹² Sveriges kommuner och regioner 2019.

som kan ha betydelse för en kommuns utvecklingsförutsättningar vad gäller boende och näringsliv. Då kommunernas insatser inte alltid är synliga på kommunernas webbplatser, genomfördes i stället kortare, strukturerade intervjuer med nyckelpersoner inom respektive kommuns kulturförvaltning.

Inom ramen för uppdraget har samråd genomförts med ett urval aktörer. Vi har vid två tillfällen stämt av vår tolkning och fått ta del av erfarenheter om regionernas och kommunernas insatser med regionala och kommunala kulturchefer i nätverk inom SKR. Därutöver har vi samrått med ett urval andra myndigheter som också fått i regeringsuppdrag att följa upp insatser och effekter till följd av pandemin. Kulturanalys har därför samrått med Konstnärskommittén och Kulturrådet om våra respektive uppdrag och genomförande för att på bästa möjliga sätt planera och effektivisera arbetet och därmed undvika dubbelarbete. Ett särskilt samråd har upprättats med utredningen om kulturens återstart som ska redovisas i september och till vilken denna promemoria kommer att utgöra ett av flera underlag.

Disposition

Promemorian är indelad i fyra kapitel. Efter detta inledande kapitel följer ett kapitel om kulturområdets förutsättningar och infrastruktur, i vilket vi redogör för hur kulturområdet har drabbats till följd av pandemin. I detta kapitel försöker vi göra en sammanfattad, och av nödvändighet förenklad, översyn av kulturområdets infrastruktur med hänsyn till dess förutsättningar och kulturpolitiska ramverk. Vi redovisar regeringens åtgärder för att förhindra smittspridningen och vilka problem och utmaningar som kulturområdet har drabbats av. Detta kapitel avser att besvara frågeställningen: *Hur har kulturområdet påverkats av pandemin?*

Det tredje kapitlet kartlägger åtgärderna som vidtogs mellan mars och december 2020 på statlig, regional och kommunal nivå för att möta de problem som kulturområdet drabbats av. Detta kapitel avser att besvara frågeställningen: *Vilka åtgärder, på olika politiska nivåer, har vidtagits för att möta den kris som drabbat kulturområdet till följd av pandemin?* Kapitlet inleds med en sammanfattande tematisk översyn av insatsernas karaktär och följs sedan av en redogörelse över de statliga, regionala och kommunala åtgärderna var för sig.

I det sista kapitlet återfinns Kulturanalys bedömning, där vi fokuserar på de slutsatser som kan dras gällande de åtgärder som offentliga aktörer genomförde under 2020. I anslutning till dessa slutsatser kommer vi också att hänvisa till den kartläggning av pandemins effekter och stödåtgärder i de nordiska länderna som genomförts av Kulturanalys Norden.¹³ Vi avslutar promemorian med en första bedömning av utvecklingen i relation till de nationella kulturpolitiska målen.

---

¹³ Kulturanalys Norden 2021.

Kulturområdet under pandemin

Detta kapitel syftar till att redovisa uppdragets första del som är en kartläggning av hur landets kulturliv och kulturella infrastruktur har drabbats av pandemin. Att kartlägga den kulturella infrastrukturen i Sverige är inte enkelt gjort, eftersom det går att strukturera kulturområdet på många olika sätt, exempelvis utifrån aspekter som organisationsform, huvudmannaskap och finansiering. Kulturområdets verksamheter är i Sverige till stor del finansierade med offentliga medel, men långt ifrån alla.¹⁴ Privat näringsverksamhet inom KKN – kulturella och kreativa näringar – står för ett större bidrag till BNP än den offentliga kulturverksamheten.¹⁵

Ett annat sätt att kartlägga konsekvenserna inom kulturområdet är att kategorisera utifrån dess många olika undersektorer eller konstområden. I 2018 års konstnärspolitiska utredning *Konstnär – oavsett villkor?* tydliggörs att konstområdena grupperas olika beroende på vilken politisk sektor som är avsändare,¹⁶ eller om grupperingen gjorts av exempelvis en intresseorganisation.¹⁷ Näringspolitikens indelning, under begreppet KKN, räknar upp konstområden i följande branscher: arkitektur, audiovisuellt, bild och form, kulturarv, litteratur och press, litterärt och konstnärligt skapande, mode, reklam samt scenkonst.¹⁸

Oavsett vilken indelningsgrund som används, är det tydligt att olika delar inom kulturområdet inte verkar isolerat från varandra. I stället överlappar de varandra i ett komplext nätverk där den ena individen eller organisationen är beroende av den andra för att kunna verka. En kulturaktör kan ha sin tillhörighet och sina uppdragsgivare hos en offentligt finansierad institution samtidigt som hos ett kommersiellt företag. Kulturaktörernas hemvist i både offentlig, ideell och kommersiell verksamhet tydliggörs även av de olika yrkes- och branschorganisationerna som organiserar kulturaktörer inom både offentlig och kommersiell regi, exempelvis Svensk Scenkonst.¹⁹ Det är inte utan anledning som kulturområdet allt oftare beskrivs som ett ekosystem, och tidigare har beskrivits som en värld, ett nätverk, ett maskineri – alla begrepp för att definiera kulturen som en större helhet som är beroende av alla sina mindre, sammanlänkande enheter.

I det följande kommer vi att kartlägga pandemins konsekvenser inom kulturområdet genom att först redogöra för kulturområdets särskilda förutsättningar och infrastruktur. Häri ingår det kulturpolitiska ramverket som en viktig del. Därefter

---

¹⁴ Kulturdepartementet 2020f; Myndigheten för kulturanalys 2020b.

¹⁵ Tillväxtverket 2017.

¹⁶ SOU 2018:23.

¹⁷ Exempelvis branschorganisationen KLYS delar upp konstområden i branscherna: ord, ton, scen och film, samt bild och form.

¹⁸ Tillväxtverket 2018.

¹⁹ Svensk Scenkonst 2021.

kommer vi att beskriva regeringens åtgärder för att hindra smittspridning i samhället för att slutligen redogöra för vilka problem och utmaningar som har drabbat kulturområdet till följd av pandemin.

Kulturområdets förutsättningar och infrastruktur

Dagens moderna kulturliv har inom forskningen beskrivits som en mycket komplex miljö att bedriva verksamhet i.²⁰ Dess förutsättningar och logiker skiljer sig även från många andra arbetsmarknader. Kulturområdet utgörs inte enbart av dem som arbetar konstnärligt med innehåll till verksamheterna, utan även av dem som deltar som invånare och som konsumenter, av dem som finansierar verksamheten och av dem som arbetar med dess mer tekniska och logistiska förutsättningar. Alla dessa aktörer bidrar till de olika kulturupplevelser vi får tillgång till i samhället. Mångfalden av aktörer bidrar också till att flera logiker eller drivkrafter måste hanteras samtidigt, vilket delvis är anledningen till att kulturområdet utgör en komplex miljö. Detta innebär att det är svårt att beskriva kulturområdet som en homogen sektor med gemensamma förutsättningar.

Även om kulturområdet kan beskrivas som driven av flera logiker, har den ett par gemensamma principer som särskiljer den från andra sektorer.²¹ För det första finns det en tro på kulturens mening både inom och utom sektorn: att vi behöver kultur för att skapa värdefulla och meningsfulla liv och samhällen. För det andra är sektorn självreflekterande till sin natur. Kulturområdets aktörer ställer sig ofta frågorna: vad är kultur? Vad är intressant kultur? Dessa frågor behandlas inte minst i särskilda avdelningar för kultur i nyhetsmedierna. För det tredje finns det, till skillnad från många andra sektorer, en motvilja att prata om ekonomiska värden och värderingar inom kulturområdet. Inte desto mindre förekommer marknadslogiker även inom kulturområdet och för många är det självklart att kultur bidrar till såväl estetiska och sociala värden som ekonomiska värden.²² Kulturområdet kan beskrivas som driven av en pågående krock mellan marknadslogik och dessa kulturens principer – en krock som ibland resulterar i låsningar men som ofta hanteras genom pragmatiska lösningar.²³ Dessa lösningar kan förstås som marknadslogiker anpassade för kulturskapare där de ständigt förhandlar mellan olika värden som kultur och konst både syftar till och även genererar: exempelvis sociala, demokratiska, ekonomiska och estetiska värden.

I följande avsnitt redogör vi för kulturområdets aktörer, förenklat kategoriserade i institutionella, frilansande och ideella aktörer, då det ofta är utifrån dessa grupper perspektiv som de generella konsekvenserna av pandemin diskuteras. Inom

---

²⁰ Wikberg 2017.

²¹ Ibid.

²² Svensk Scenkonst och Visita 2016; Modig och Modig 2013.

²³ Borgblad 2019.

kulturområdet är dessa aktörer dock tätt sammankopplade och beroende av varandra för att kulturens infrastruktur ska fungera.

Institutionella, frilansande och ideella aktörer

Det institutionella kulturområdet utgörs av större och etablerade aktörer inom många kulturområden, exempelvis museer, musik- och scenkonstinstitutioner, arkiv, bibliotek och kulturskola. De kan ha såväl statliga, regionala och kommunala huvudmän som privata och ideella. En stor del av kulturområdets verksamhet utgörs även av det som ofta definieras som det fria kulturlivet,²⁴ det vill säga frilansande professionella kulturaktörer som är fria från institutionellt huvudmannaskap. Majoriteten av dem har enskild firma.²⁵ Det fria kulturlivet avser även de stödföretag²⁶ som jobbar inom kulturområdets infrastruktur ”bakom” det konstnärliga innehållet (till exempel scentekniker, konsertarrangörer, festivalbokare, konstpedagoger, gallerister). Även det civila samhället utgör en betydande faktor inom kulturområdet. Framför allt utgör den en stor kraft i den politiska målsättningen att nå ut till alla delar av Sverige.²⁷ Kulturverksamheterna inom det civila samhället kan bedrivas genom allt ifrån institutionsliknande organisationer till små grupper med få personer.

Det som utmärker det fria kulturlivet jämfört med det institutionella är att verksamheten och arrangemangen ofta är organiserade i projektform och drivs med projektmedel och inte med driftsanslag och verksamhetsmedel som större aktörer. I praktiken innebär det ofta att arrangörer och kulturskapare i fria verksamheter med projektmedel, och som inte har stor kommersiell bäring, arbetar med små medel och att de bedriver och planerar verksamhet med osäker framtida finansiering.²⁸ Ideella aktörer inom det civila samhället utmärker sig genom att inte vara vinstdrivande och där de som deltar och är aktiva gör det på ideell basis.²⁹

Professionella frilansande kulturskapare arbetar inom alla samhällssektorer med såväl offentligt finansierade uppdrag som kommersiella. Ofta får även de genomföra en större eller mindre del av det konstnärliga arbetet på ideell basis, innan de inom olika uppdrag kan erhålla ekonomisk ersättning som inte alltid täcker hela arbetsinsatsen. De större institutionerna är vanliga arbets- och uppdragsgivare, såsom exempelvis stadsteatrar, symfoniorkestrar, konstmuseum och bibliotek, liksom studieförbunden och föreningarna inom det civila samhället samt inte minst de kommersiella arrangörerna inom evenemangsnäringsen. Frilansande kulturskapare

---

²⁴ Statens kulturråd 2021a.

²⁵ Konstnärsnämnden 2020a.

²⁶ Pressmeddelande 2021-02-25.

²⁷ NOD 2021; Statens kulturråd 2021a; Myndigheten för kulturanalys 2019a.

²⁸ Statens kulturråd 2020.

²⁹ NOD 2021; Myndigheten för kulturanalys (Harding, Tobias) 2012.

kan även under vissa villkor anställas inom särskilda alliansverksamheter, till exempel scenkonstallianserna.³⁰

Institutionerna, såväl offentliga som privata, har i den offentliga debatten ofta ställts mot de frilansande kulturskaparna under pandemin i och med att de anses ha större ekonomiska och organisatoriska resurser samt större tillgång till generella arbetsmarknadsstöd för att kunna hålla sina verksamheter på sparlåga men utan att slås ut helt. I en majoritet av beskrivningarna av läget i det regionala och kommunala kulturlivet är det de frilansande och ideella kulturskaparna och kulturarrangörerna som bedöms ha drabbats värst. Institutionerna är dock viktiga arbetsgivare för frilansande kulturskapare. Om institutionerna inte klarar sig genom krisen har frilansarna förlorat framtida uppdragsgivare. I den offentliga debatten framhålls det även att det institutionella och det fria kulturlivet behöver och gynnas av varandra och att de missgynnas av att ställas mot varandra i fråga om prioriteringar och tilldelning av medel.³¹

Den brokiga miljön och arbetsmarknaden som utgör kulturområdet är på ett sätt det som gör att kulturen har möjlighet att vara levande, dynamisk och tillåta mångfald både bland aktörerna och utbudet. Men komplexiteten av organisationer, anställningsformer, inkomstmöjligheter, uppdrag och arrangemang, innebär också att de kulturaktörer som har sämst ekonomiskt skyddsnät riskerar att falla mellan stolarna vid en kris som pandemin.

I följande avsnitt redogör vi kortfattat för det kulturpolitiska ramverk som ingår som en viktig del i kulturområdets förutsättningar. Det kulturpolitiska ramverket reglerar den offentligfinansierade kulturen, inklusive de krispaket riktade till kulturområdet som upprättats med anledning av pandemin. I avsnittet nedan fokuserar vi på hur det kulturpolitiska ramverket utformats före pandemin, medan vi i nästa kapitel presenterar de kulturpolitiska åtgärder som genomförts med anledning av pandemin.

Det kulturpolitiska ramverket

Ansvar för den offentligt finansierade kulturpolitiken följer den svenska decentraliserade besluts- och förvaltningsmodellen med det kommunala självstyret som en viktig utgångspunkt. Det kulturpolitiska ansvaret är därför uppdelat mellan stat, regioner och kommuner. Målsättningen med denna ansvarsfördelning, och en utgångspunkt för regeringens kulturpolitik, är bland annat att kultur ska finnas tillgänglig i hela landet.³² Av de cirka 30 miljarder som varje år utgör de offentliga utgifterna för kultur, står staten för ungefär 45 procent av utgifterna, kommunerna för 40 procent och regionerna för 15 procent.³³

---

³⁰ Teateralliansen 2021; Dansalliansen 2021; Musikalliansen 2021.

³¹ Folk och kultur 2021.

³² Kulturdepartementet 2017; Proposition 2009/10:3.

³³ Myndigheten för kulturanalys 2020b.

Merparten av statens bidragsgivning till kulturell verksamhet sker genom Kulturrådet. Kulturrådet fördelade 2019 sammanlagt 2,1 miljarder kronor i bidrag till kulturverksamheter i landet, varav drygt hälften fördelades till regionala kulturverksamheter genom kultursamverkansmodellen. Kulturrådet räknar också exempelvis bidragen till alliansverksamheter, litteraturstöd och kulturskriftstöd som nationella samt delar av stödet till aktörer inom teater och dans, vars verksamhet inte är begränsat till en specifik region. Även bidrag till biblioteksverksamhet samt skapande skola utgjorde stora bidragsposter, bidrag som främst riktar sig till kommunala verksamheter. Kulturrådet fördelar endast medel till verksamheter, medan enskilda kulturutövare i stället kan vända sig till Konstnärsnämnden, som 2019 fördelade drygt 180 miljoner kronor i stipendier och bidrag. Inom filmområdet är stiftelsen Filminstitutet en central aktör, som 2019 fördelade cirka 400 miljoner kronor i stöd. Det finns också flera andra viktiga bidragsförmedlande instanser, såsom Författarfonden, Musikverket, Nämnden för hemslöjdsfrågor och Sametinget.

Regionernas totala utgifter på kulturområdet 2019 uppgick till 4,7 miljarder kronor.³⁴ Av de regionala utgifterna utgör teater och musik det största utgiftsområdet, vilket sammanlagt uppgick till 1,7 miljarder kronor 2019.³⁵ Regionerna tillför även bidrag till studieförbund samt folkhögskolor. Kultursamverkansmodellen innebär att statliga medel som tidigare fördelades direkt till regionala kulturaktörer nu fördelas av regionerna efter ansökan hos Kulturrådet. Alla regioner förutom Stockholm ingår i kultursamverkansmodellen. Sedan kultursamverkansmodellen infördes 2011 fördelar regionerna årligen de sammanlagt 1,3 miljarder kronor statliga medel till lokala och regionala kulturverksamheter.³⁶ Fria kulturaktörer får inte del av stöden inom kultursamverkansmodellen utöver de uppdrag vid institutionerna som de genomför.

Kommunernas totala utgifter på kulturområdet 2019 uppgick till 12,2 miljarder kronor.³⁷ De kommunala kostnaderna för kultur består till största delen av kostnader för kulturskolor och bibliotek, vilka utgjorde 60 procent av kommunernas totala kulturkostnader 2019. I övrigt återfinns bland annat även bidrag till studieförbund och kulturföreningar i de kommunala kulturkostnaderna.

---

³⁴ Myndigheten för kulturanalys 2020b.

³⁵ Ibid.

³⁶ Statens kulturråd 2021b. De kulturområden som ingår i kultursamverkansmodellen är:

- professionell teater-, dans- och musikverksamhet
- museiverksamhet och museernas kulturmiljöarbete
- biblioteksverksamhet och läs- och litteraturfrämjande verksamhet
- professionell bild- och formverksamhet
- regional enskild arkivverksamhet
- filmkulturell verksamhet
- främjande av hemslöjd.

³⁷ Myndigheten för kulturanalys 2020b.

Förutom de kommunala och regionala bidragen tillför regeringen varje år ungefär fyra miljarder kronor till folkbildning via Folkbildningsrådet, som är en ideell förening med vissa myndighetsuppdrag, till exempel att fördela statliga medel till aktörer inom det civila samhället. Detta gör folkbildningen till en av de största utgiftsposterna under utgiftsområde 17,³⁸ och stöd till folkbildning utgör också en viktig post i regionernas och kommunernas budgetar.

Kulturområdet berörs dock av åtgärder inom andra politikområden än kulturpolitiken. I det följande redogör vi kort för de åtgärder som med anledning av pandemin fått avgörande konsekvenser för förutsättningar på kulturområdet, inklusive det kulturpolitiska ramverket, nämligen regeringens åtgärder i syfte att minska smittspridningen.

Regeringens åtgärder för att begränsa smittspridningen

Regeringens åtgärder påbörjades den 11 mars, dagen efter Sveriges första dödsfall i sjukdomen och den dag då WHO officiellt klassificerade coronaviruset som en internationell pandemi.³⁹ En begränsning på 500 personer vid allmänna sammankomster och offentliga tillställningar infördes. Detta motiverades med att man ville undvika större arrangemang och minska resandet mellan regioner.⁴⁰ Den 27 mars ändrades denna begränsning till 50 personer, vilket betydde att många kulturarrangemang ställdes in helt. Under hösten, efter att smittspridningen minskat, gav regeringen indikationer på att åter igen höja den så kallade publiksiffran till 500.⁴¹ Så blev dock inte fallet. I stället annonserades i slutet av oktober att man från och med 1 november skulle införa ett undantag för sittande publik, vilket innebar att 300 fick samlas om vissa ytterligare krav var uppfyllda.⁴² Men redan några veckor senare, den 16 november, aviserade regeringen de ditintills hårdaste restriktionerna och förbjöd allmänna sammankomster och offentliga tillställningar med fler än åtta deltagare.⁴³ Undantaget för sittande publik fanns kvar, men samtliga länsstyrelser, som hade beslutanderätt i frågan, valde att begränsa även sittande arrangemang till åtta deltagare.⁴⁴

Mot slutet av året aviserades ytterligare restriktioner där regeringen bland annat uppmanade regioner och kommuner att omedelbart ”stänga all verksamhet som allmänheten har tillträde till och som inte är nödvändig”,⁴⁵ vilket delvis innefattade

---

³⁸ Proposition 2020/21:1.

³⁹ WHO 2020.

⁴⁰ Pressmeddelande 2020-03-11.

⁴¹ Pressmeddelande 2020-10-09.

⁴² Pressmeddelande 2020-10-22.

⁴³ Pressträff 2020-11-16.

⁴⁴ Justitiedepartementet 2020b.

⁴⁵ [Socialdepartementet 2020](#).

mötesplatser och museer. Restriktionerna skulle gälla fram till den 24 januari och ledde till en nästintill total nedstängning av offentlig kulturverksamhet.

Att regeringen valde att begränsa just allmänna sammankomster och offentliga tillställningar beror på ett undantag i Sveriges regeringsform som stadgar att

mötesfriheten och demonstrationsfriheten får begränsas av hänsyn till ordning och säkerhet vid sammankomsten eller demonstrationen eller till trafiken. I övrigt får dessa friheter begränsas endast av hänsyn till rikets säkerhet eller för att motverka farsot.⁴⁶

Detta innebar att det enbart fanns möjlighet att inskränka *tillståndspliktiga* arrangemang, i vilka allmänheten har tillträde. Dessa innefattar demonstrationer och ”teaterföreställningar, biograföreställningar, konserter och andra sammankomster för att framföra konstnärligt verk”.⁴⁷

En stor del av kritiken från aktörer inom kulturområdet mot dessa inskränkningar har kretsat kring en upplevd godtycklighet i vilka arrangemang som påverkats av restriktionerna. Kritikerna har hävdade att det inte har tagits tillräcklig hänsyn till arrangemangs olika förutsättningar att genomföras på ett smittsäkert sätt, samtidigt som det fortfarande funnits möjligheter att samlas i stora antal i sammanhang som inte utgör allmän sammankomst eller offentlig tillställning.⁴⁸ I december 2020 annonserade regeringen att man hade för avsikt att införa en tillfällig pandemilag, vilken skulle underlätta för riktade i stället för generella begränsningar i mötes- och rörelsefriheten.⁴⁹

I följande avsnitt kommer vi att redogöra för pandemins konsekvenser inom kulturområdet. Vi kommer inte att i detalj redogöra för hur varje enskilt kulturområde har drabbats av pandemins konsekvenser, även om det är tydligt att aktörer med publik verksamhet har drabbats särskilt hårt, till exempel inom scenkonstområdet.⁵⁰ I stället för att gå in på var och en av de drabbade kulturområdena kommer vi att kartlägga de generella problem som har uppstått i hela kulturområdet och vilka gemensamma, strukturella utmaningar som därmed synliggörs extra tydligt till följd av pandemin.

---

⁴⁶ SFS 1974:152 2 kap. 24 § RF.

⁴⁷ SFS 1974:152 2 kap. 1–3 § OL.

⁴⁸ Sveriges Television 2020.

Ett exempel på detta var det faktum att restauranger enbart träffades av förbudet om de hade någon form av musikunderhållning. Detta ledde till att regeringen i september införde det så kallade trubadurundantaget, vilket undantog restauranger även vid musikevenemang från gränsen på 50 deltagare.

⁴⁹ Pressmeddelande 2020-12-09.

⁵⁰ Statens kulturråd 2021a.

Pandemins övergripande konsekvenser inom kulturområdet

Under 2020 och 2021 har det kommit rapporter och uppgifter från regioner, kommuner, förvaltningsmyndigheter och branschorganisationer, som utifrån dessa aktörers perspektiv ger oss en bild av nuläget inom kulturområdets olika områden till följd av pandemin.

När kulturarrangörer uppmanades att ställa in eller skjuta upp sina planerade allmänna aktiviteter som innebar fysiska möten från och med den första april, drabbades regionerna och kommunerna i huvudsak av inställd verksamhet: workshops, föreläsningar, föreställningar, konserter, utställningar.⁵¹ En del verksamheter har dock inte vetat hur de skulle agera enligt de allmänna rekommendationerna och vissa institutioner stängde trots att de kunde ha hållit öppet.⁵² Förbudet mot allmänna sammankomster med fler än 50 deltagare hade tidigt under våren även en negativt normerande inverkan på arrangörers och besökares vilja att samlas fysiskt på kulturella aktiviteter.⁵³ Även den allmänna smittspridningen som sådan bidrog till att deltagare själva valde att inte besöka fysiska kulturevenemang, särskilt den äldre målgruppen.⁵⁴

Liksom för aktörer inom det offentligt finansierade kulturområdet är det de publika evenemangen inom KKN som har drabbats särskilt hårt under pandemin till följd av restriktionerna mot allmänna sammankomster.⁵⁵ Kulturnäringsar som inte kräver det fysiska mötet har klarat sig bättre. Exempelvis visar Svenska Bokhandlarföreningen och Svenska Förläggareföreningens rapport om försäljning av fysiska böcker och ljudböcker att försäljningen har ökat under pandemin.⁵⁶ Likaså har verksamheter som redan verkar på en digital arena och med digitala plattformar, som exempelvis nätbokhandeln och strömningstjänster, klarat sig bra under pandemin.⁵⁷

Pandemin har inte bara bidragit till kortsiktiga problem, utan även synliggjort strukturella utmaningar inom kulturområdet – problem som var reella för många sedan tidigare, men som har belysts särskilt under den akuta krisen. I budgetpropositionen för utgiftsområde 17 som presenterades i september konstaterar regeringen också att pandemin tydliggjort att kulturskapares infrastruktur och villkor måste stärkas samt att pandemin påverkar möjligheten att nå de kulturpolitiska målen.⁵⁸

De huvudproblem som blivit tydliga under pandemin sammanfattas i det följande.

---

⁵¹ KLYS 2020a, 2020b; Myndigheten för kulturanalys 2021a, 2021b.

⁵² Intervjuer med kommunal kulturchef/motsvarande 2021; Myndigheten för kulturanalys 2021a.

⁵³ KLYS 2020a.

⁵⁴ Ibid.

⁵⁵ SES 2020.

⁵⁶ Svenska Bokhandlareföreningen och Svenska Förläggareföreningen 2021.

⁵⁷ Statens kulturråd 2020.

⁵⁸ Proposition 2020/21:1 Utgiftsområde 17.

Minskat och förändrat kulturutbud

Restriktionerna och rekommendationerna för att begränsa smittspridningen har lett till lågt eller i vissa fall obefintligt kulturutbud för deltagare, särskilt i det utbud som kräver fysisk interaktion, exempelvis folkdans. Likaså har reserestriktionerna inneburit att kulturaktörer har haft svårigheter att bedriva planerad verksamhet utomlands, men även turnéer nationellt har drabbats.⁵⁹ Följden av inställd verksamhet är även att kulturutbudet har förändrats, till exempel genom ett digitaliserat utbud. Vidare har arrangörerna påverkats olika av sina möjligheter till omställning och anpassning till en digitaliserad och smittsäkrad verksamhet, exempelvis genom att flytta aktiviteter utomhus med färre antal deltagare.⁶⁰

Flera utmaningar har uppkommit till följd av digitaliseringen. Enligt flera uppgiftslämnare från framför allt kommunalt håll har det forcerade arbetet med att ställa om till ett digitalt kulturutbud gjort att man kunnat nå fler deltagare och nya målgrupper, men man har även exkluderat många. Omställningen till digital verksamhet har varit svår för vissa äldre kulturskapare samt deltagare i äldre och socialt utsatta grupper som inte är lika vana vid eller har tillgång till digitala verktyg. Inom kommunala verksamheter har brister gällande teknisk utrustning identifierats, men en större utmaning är kanske den pedagogiska, exempelvis inom kulturskolan. Fysiska möten är ett viktigt ledord i den kommunala kulturpolitiken och uteblivna fysiska möten riskerar enligt uppgiftslämnarna att exkludera särskilt äldre och socialt utsatta grupper från kulturlivet.

Vidare har regionerna och kommunerna lyft oron över de mer långsiktiga konsekvenserna av ett minskat eller uteblivet kulturutbud till följd av pandemin.⁶¹ Bland de långsiktiga konsekvenserna uppges hotet att de icke-monetära värden som kulturlivet bidrar med – gemenskap, demokrati, mångfald, delaktighet, estetiska upplevelser – kan gå förlorade. Majoriteten av kommunerna uppges att kulturverksamheterna mer eller mindre stängdes ned under våren 2020, men i de flesta kommuner hölls biblioteken öppna mellan mars och november 2020. Kulturens roll i demokratiutvecklingen, som blivit tydlig exempelvis när biblioteken varit stängda, är viktig att synliggöra. Ett relaterat problem som lyfts fram från regionalt håll är relationen mellan centrum och periferi i glesa län; att nå ut till nya målgrupper var ett problem redan innan och är det ännu mer nu.⁶² Pandemin uppges ha förstärkt demografiska och geografiska ojämlikheter ytterligare genom att förutsättningarna ser olika ut regionalt. Vidare uppges flera kommuner att biblioteken – när andra offentliga verksamheter stängt – särskilt fått brottas med att vara den enda offentliga aktören som fått möta många användarbehov som inte vanligtvis ligger inom bibliotekens uppdrag.⁶³

---

⁵⁹ KLYS 2020a.

⁶⁰ Statens kulturråd 2021a.

⁶¹ Myndigheten för kulturanalys 2021a; Myndigheten för kulturanalys 2021b.

⁶² Myndigheten för kulturanalys 2021a.

⁶³ Myndigheten för kulturanalys 2021b; Intervjuer med kommunala kulturchefer/motsvarande 2021.

Kulturutbudet som det civila samhället står för har också drabbats hårt. En viktig utmaning för kommunerna är att nå målet om att tillgängliggöra kultur trots den pågående pandemin. En nödvändighet för att nå det målet är framför allt att de kulturaktörer som skapar det utbud som krävs för att målgrupperna ska kunna ta del av kultur – till stor del ideella och frilansande aktörer – överlever ekonomiskt genom pandemin. Till detta kommer även utmaningen att få människor att faktiskt våga delta i fysiska evenemang igen, när pandemin och smittspridningen tillåter detta. Konsekvenserna av restriktionerna för det civila samhället är till viss del liknande dem i det fria och institutionella kulturlivet. Det är enligt Nationellt organ för dialog och samråd mellan regeringen och det civila samhällets (NOD) lägesbild framför allt begränsningarna av fysiska möten som har lett till exempelvis avtagande ideellt engagemang, konkurser, permittering av personal, svårigheter att planera framåt och minskade eller uteblivna biljett- och medlemsintäkter.⁶⁴

I NOD:s lägesbedömning framgår att restriktionerna och det minskade utbudet har lett till att den psykosociala hälsan blivit drabbad, eftersom människor – särskilt äldre – inte längre kunnat mötas i det lokala föreningslivet.⁶⁵ Även NOD lyfter oron över att pandemins konsekvenser långsiktigt kommer att påverka människors möjlighet till inkluderande sammanhang och demokratiskt lärande, som de ideella verksamheterna bidrar till. Även gällande folkbildningen riskerar konsekvenserna enligt NOD att bli allvarliga och regionägda folkhögskolor har gett signaler om problem vid distansundervisning samt psykisk ohälsa bland såväl elever som personal.⁶⁶

Intäcks- och inkomstbortfall och andra ekonomiska konsekvenser

Både större institutioner och fria arrangörer har påverkats ekonomiskt av den inställda verksamheten genom förlorade intäkter i form av inträde, avgifter, bokningar, uthyrningsverksamhet, men även minskad försäljning från butik och servering. Samtidigt som vissa kostnader har kunnat minska till följd av mindre verksamhet, har en del arrangörer fortsatt fasta eller upparbetade kostnader, exempelvis för lokaler. Generellt kan sägas att besöksantalets begränsningar har medfört flera nedstängningar vars ekonomiska konsekvenser har blivit mer kännbara ju mer beroende av externa intäkter verksamheterna är.

---

⁶⁴ NOD 2021.

⁶⁵ Ibid.

⁶⁶ NOD 2021; Myndigheten för kulturanalys 2021a; se även Folkbildningsrådet 2021.

Enligt siffror från Statistiska centralbyrån över pandemiåret 2020 minskade samtliga nöjes-, fritids- och kulturbranscher i den kommersiella sektorn sin omsättning jämfört med föregående år.⁶⁷ Störst var påverkan för nöjes- och temaparker, som tappade 80 procent i omsättning samt teater- och konserthusföretag, som tappade 57 procent i omsättning – två branscher vars verksamhet i hög utsträckning försvårats av publikrestriktionerna.

Tabell 1. Omsättning inom kultur/nöje/fritid i miljoner kronor år 2019 och 2020, förändring i miljoner kronor och utveckling i procent.

Bransch	2019	2020	Förändring	Utveckling (%)
Kulturell verksamhet (SNI 90)	18 996	12 773	-6 223	-32,8
Artistisk verksamhet	4 817	3 439	-1 379	-28,6
Stödföretag till artistisk verksamhet	8 649	4 290	-4 360	-50,4
Litterärt och konstnärligt skapande	4 941	4 792	-148	-3
Teater- och konserthusföretag o. d.	589	253	-336	-57,1
Museiverksamhet och dylikt (SNI 91)	2 101	1 550	-551	-26,2
Nöjes- och temaparker	2 737	555	-2 182	-79,7
Övriga fritids- och nöjesanläggningar	4 017	2 634	-1 383	-34,4
Total kultur, nöje och fritid (SNI 90-93)	77 461	64 504	-12 958	-16,7

Källa: SCB.

Branschorganisationen Musik Sverige uppskattar att musikbranschen kommer att ha tappat 90 procent av konsertintäkter under året.⁶⁸ Enligt Kulturrådets uppföljning över krisstöden gick den absoluta merparten av krisstöden till aktörer inom musik- och scenkonstområdet.⁶⁹ Det är även en bransch där yrkesverksamma i hög utsträckning har blivit arbetslösa och där många lämnar branschen för andra yrkesvägar.⁷⁰

Vissa områden är beroende av särskilda säsonger på året för att klara sig ekonomiskt, som till exempel sommarfestivaler och aktiviteter utomhus. Många scenkonstnärer och musiker har stor verksamhet under sen vår, sommar och tidig höst, vilket gjorde att de drabbades hårt av pandemin.⁷¹ Även konstrundor som ofta sker på våren ställdes in. För en del verksamheter innebär det ett totalt intäktsbortfall för hela året.⁷² Biografer och filmdistributörer däremot drabbades av nedstängningen runt julhelgen, som är en viktig visningsperiod och vars normala överskott balanserar de lägre intäkterna under sommaren.⁷³ Inom vissa konstområden är det dessutom vanligt med korta ledtider, till exempel för frilansande musiker, bild- och

⁶⁷ Pressmeddelande 2021-02-25.

⁶⁸ Musik Sverige 2020.

⁶⁹ Statens kulturråd 2021a.

⁷⁰ Ibid.

⁷¹ SES 2020.

⁷² SES 2020.

⁷³ Svenska Filminstitutet 2021.

formkonstnärer till viss del samt frilansande tekniker inom evenemangs- och filmnäringen.⁷⁴ Från branschorganisationers rapporter beskrivs just hur många olika frilansande yrkesgrupper som påverkas av ett inställt evenemang.⁷⁵ Scenkonst- och evenemangsbranschens yrkesutövare drabbas genom dominoeffekter i kulturens ”värdekedja”: om en faller, faller flera, eftersom aktörerna jobbar i nätverk där kompetenser är beroende av varandra. Likaså visar SCB:s senaste statistik över kulturnäringarna att så kallade stödföretag till artistisk verksamhet halverade sin omsättning under 2020.⁷⁶

På uppdrag av regeringen har Kulturrådet, Konstnärsnämnden, Filminstitutet och Författarfonden, som delade ut statliga krisstöd i olika omgångar under 2020, under mars 2021 inkommit med uppföljande rapporter om dessa.⁷⁷ Samtliga rapporter menar att det är för tidigt för att bedöma effekterna av pandemin för fria kulturskapare, men påpekar att det stora antalet sökande i sig visar att pandemin slagit hårt mot kulturskapares redan svåra ekonomiska situation och att värdet av extra stöd är fortsatt högt. De nya grupperna som har sökt stöd hos Kulturrådet och Konstnärsnämnden vittnar dessutom om bredden av kulturskapare som har haft intäktsbortfall och andra ekonomiska svårigheter under pandemin – även de som normalt inte brukar söka offentliga stöd utan är kommersiellt gångbara. Enligt Sveriges producenter och privatteatrar nyligen publicerade rapport *Låt oss jubla igen* har institutionerna varit tvungna att stänga ned 98 procent av sin verksamhet.⁷⁸

Pandemin har enligt Konstnärliga och litterära yrkesutövares samarbetsnämnd (KLYS), Musiksverige och Post- och telestyrelsen även påverkat frilansande kulturskapares andra inkomstmekanismer på olika sätt, exempelvis upphovsrättsintäkter till musiker vars musik inte längre spelas i offentliga sammanhang i samma omfattning som tidigare.⁷⁹ Inom bild- och formkonsten där utställningar spelar roll för konstnärers professionella plattform och ekonomiska inkomstmöjligheter (genom ryktesvärdet en utställning ger) drabbas konstnärerna och konsthantverkare när utställningar ställs in.⁸⁰ Konstnärsnämnden har i en rapport synliggjort att kulturbranschen för frilansare präglas av muntliga avtal snarare än skriftliga avtal som kan styrka intäktsbortfall.⁸¹ MU-avtalet är en konstruktion som har försökt stödja en utveckling mot att skriftliga avtal blir en självklarhet. Inte desto mindre rapporterar KLYS att kulturskapares karriärer och verksamheter fortfarande till stor del hänger på möjligheterna att de får synas med sitt arbete, vilka har gått

---

⁷⁴ SES 2020; Konstnärsnämnden 2020a.

⁷⁵ KLYS 2020a; SES 2020.

⁷⁶ Pressmeddelande 2021-02-25.

⁷⁷ Statens kulturråd 2021a; Konstnärsnämnden 2021; Svenska Filminstitutet 2021; Sveriges Författarfond 2021.

⁷⁸ Sveriges producenter och privatteatrar 2021.

⁷⁹ KLYS 2020a; Musiksverige 2020; Post- och telestyrelsen 2021.

⁸⁰ Konstnärsnämnden 2020a.

⁸¹ Ibid.

förlorade när offentliga evenemang ställs in.⁸² Liknande gäller för musiker som behöver spelningar för att få försäljning och ytterligare bokningar, liksom för författare som inte kan lansera bokutgivning eller delta på mässor.

Kulturområdets ekonomiska problem har inte uppstått enbart i samband med pandemin, utan har existerat och varit kända sedan tidigare, vilket bland annat synliggörs i Kulturanalys senaste lägesbedömning 2020.⁸³ Även i rapporten *Samhällets utgifter för kultur 2019* visar Kulturanalys att utgifterna för många kulturområden minskade under 2019.⁸⁴ Detta betyder att den ekonomiska situationen för många offentligt finansierade kulturverksamheter troligtvis var ansträngd redan före pandemins början, framför allt för de regionala och kommunala kulturverksamheterna.⁸⁵ Exempel på institutioner som drabbats hårt är Läns museerna. I tidskriften *Utställningskritik* pekar företrädare för Läns museernas samarbetsråd på att den ekonomiska situationen för ett flertal av landets läns museer var allvarlig redan före pandemin och att situationen nu blivit kritisk.⁸⁶

Ökad osäkerhet om kulturens framtid

Med de negativa ekonomiska konsekvenserna för kulturaktörer och ovissheten om när den akuta krisen till följd av nedstämningen är över, råder det stor ovisshet om kulturområdets framtid. Från både regionalt och kommunalt håll, från myndigheter inom kulturområdet samt från branschorganisationer har det uttryckts en oro för att det fria kulturlivet kan slås undan och kommer att ha svårt om inte omöjligt att återhämta sig när pandemin är över. Konstnärsnämnden, Kulturrådet, KLYS och Svensk Scenkonst pekar alla på de redan osäkra inkomst- och intäktsmöjligheter som råder på kulturella arbetsmarknader för frilansande och privata kulturskapare.⁸⁷ Pandemins negativa följder på kulturområdet med osäkra former för professionella att utöva sitt jobb är därmed förstärkningar av problem som existerade sedan tidigare, snarare än problem som uppstått enbart till följd av restriktionerna.

Sponsrings & Eventsverige (SES) har lyft fram att kulturskapande i många fall handlar om minst ett halvår av arbete och förberedelser inför exempelvis en föreställning eller utställning som väntas ge inkomster eller intäkter först vid genomfört evenemang.⁸⁸ Kulturområden med långa ledtider kan inte planera inför framtiden när riktlinjer gällande allmänna sammankomster kontinuerligt förändras. Ledtiderna för internationella evenemang är ännu längre och förbereds minst ett år i förväg.⁸⁹ Det är många kulturevenemang som nu planeras att genomföras under

---

⁸² KLYS 2020a.

⁸³ Myndigheten för kulturanalys 2020a.

⁸⁴ Ibid 2020b.

⁸⁵ Se även Myndigheten för kulturanalys 2019b.

⁸⁶ Lundberg och Hellberg 2020.

⁸⁷ Konstnärsnämnden 2020a; Svensk Scenkonst 2020; Statens kulturråd 2021a; KLYS 2020a.

⁸⁸ SES 2020.

⁸⁹ Ibid.

hösten 2021 och ytterligare en utmaning blir att undvika krockar mellan evenemang. De verksamheter som har kunnat flyttas fram riskerar att trängas med redan planerat program. Ett utökat utbud behöver inte nödvändigtvis leda till ett ökat antal deltagare. Konkurrensen om konstnärer som kan anlitas till uppskjutna och inställda arrangemang befaras öka. Svensk Scenkonsts rapport *Omstart för scenkonsten* lyfter också att ”osäkerhet finns kring publikens vilja att återvända in i salongerna”.⁹⁰

En osäker bransch riskeras även enligt SES att utarmas på konstnärlig och teknisk kompetens om kulturskaparna inte kan eller vågar komma tillbaka utan byter bransch.⁹¹ Framtiden är dessutom osäker för blivande kulturskapare. Redan nu ges signaler om att studenter hoppar av konstnärliga utbildningar⁹² och att utövare lämnar sitt konstnärliga yrke.⁹³ Även Kulturrådet lyfter oron över konsekvenserna av att kulturskapare inte vågar tro på en framtid som yrkesutövare.⁹⁴ Detta kan leda till kompetenstapp inom kulturområdet, liksom en minskad kompetensförsörjning genom att studenter hoppar av de konstnärliga utbildningarna.

Sammanfattning

- Kulturområdet kan beskrivas som ett ekosystem, det vill säga en större helhet som är beroende av alla sina mindre, sammanlänkande enheter. Kulturområdets aktörer kan förenklat delas in i institutionella, frilansande och ideella aktörer, som har att förhålla sig till förutsättningar inom den offentliga kulturpolitiken, på marknaden samt i det civila samhället. Många kulturaktörer är för sin inkomst beroende av intäkter från såväl offentlig kulturpolitik som näringsverksamhet. Många förutsätts även genomföra delar av den konstnärliga arbetsinsatsen på ideell basis innan de kan få någon ekonomisk ersättning överhuvudtaget. Den brokiga miljön och arbetsmarknaden som utgör kulturområdet är på ett sätt det som gör att kulturen har möjlighet att vara levande, dynamisk och tillåta mångfald både bland aktörerna och utbudet. Men komplexiteten av organisationer, anställningsformer, inkomstmöjligheter, uppdrag och arrangemang, innebär också att de kulturaktörer som har sämst ekonomiskt skyddsnät riskerar att falla mellan stolarna vid en kris som pandemin.
- Regeringens åtgärder för att begränsa smittspridningen genom rekommendationer samt gradvis allt kraftigare restriktioner av besöksantalet vid allmänna sammankomster och offentliga tillställningar, har fått omfattande konsekvenser inom kulturområdet som till stora delar är beroende av en betalande publik.

---

⁹⁰ Svensk Scenkonst 2020, s. 27.

⁹¹ SES 2020; Statens kulturråd 2021a.

⁹² Myndigheten för kulturanalys 2021a.

⁹³ Pressmeddelande 2020-08-27.

⁹⁴ Statens kulturråd 2021a.

- Utifrån vår kartläggning av pandemins konsekvenser inom kulturområdet kan vi identifiera tre huvudproblem: 1) minskat och förändrat kulturutbud, 2) intäkts- och inkomstbortfall och andra ekonomiska konsekvenser samt 3) ökad osäkerhet om kulturens framtid. Pandemin har också synliggjort strukturella problem inom kulturområdet, det vill säga problem som fanns redan före pandemin men som nu har förstärkts.

De offentliga åtgärderna under pandemin mars–december 2020

I detta kapitel redovisas en kartläggning över de åtgärder som vidtagits på statlig, regional och kommunal nivå för att möta problemen inom kulturområdet, vilka redovisades i föregående kapitel. Kapitlet har vägletts av frågeställningen *Vilka åtgärder och insatser, på olika politiska nivåer, har vidtagits för att möta den kris som drabbat kulturområdet till följd av pandemin?*

Inledningsvis presenteras en sammanställning över åtgärderna på alla tre politiska nivåer indelade i olika kategorier av insatser. Sammanställningen av åtgärderna som beskrivs nedan är i många fall fortfarande pågående eller rentav på planeringsstadiet. I de följande avsnitten går vi igenom den statliga, regionala och kommunala nivån var för sig och redovisar mer utförligt vilka åtgärder som har vidtagits.

Olika typer av insatser

Åtgärderna är indelade i tre grupper av insatser som har försökt möta pandemins konsekvenser inom kulturområdet på samtliga politiska nivåer, men i olika utsträckning. Dessa tre grupper av åtgärder utgörs av 1) ekonomiskt riktade åtgärder, 2) åtgärder som handlar om att skaffa sig kunskap eller förmedla kunskap samt 3) åtgärder som riktar sig till att bibehålla och främja ett kulturutbud även under pandemin. Grupperna är inte ömsesidigt uteslutande utan överlappningar finns mellan insatser som till exempel syftar till att möta flera problem samtidigt. Denna gruppering är dock ett sätt att förenklat redovisa mångfalden av insatserna och problemen de har försökt möta.

Ekonomiskt riktade insatser

Olika ekonomiska åtgärder har vidtagits för att stötta kulturområdet under pandemin. De är indelade i krisinsatser, förenklande insatser och stimulerande insatser.

Krisinsatser

Krisinsatser är insatser som primärt har försökt dämpa konsekvenserna av kostnader och intäktsbortfall som uppkommit till följd av pandemin och restriktionerna. Exempelvis kan nämnas de statliga krisstöden, både de generella närings- och arbetsmarknadspolitiska och de kulturpolitiska. Även tidigare lagda utbetalningar av statliga och regionala bidrag och tidigare lagda utbetalningar av arvode åt uppdragstagare samt extra medel till inköp av offentlig konst hör till dessa insatser. Krisinsatser har främst införts på statlig och regional nivå och har införts i stort sett under hela pandemin, men aviserades framför allt i början av pandemin och har sedan dess justerats allteftersom både smittläget och kunskapen om behoven har förändrats.

Förenklade insatser

Förenklade insatser är insatser som har syftat till att förenkla omställning av arbete och planering för olika kulturskapare. Exempelvis kan nämnas förlängd projektplanering och uppskjuten redovisning av kulturverksamheter samt upphävda återbetalningskrav gällande bidrag till arrangemang och aktiviteter som ställts in. Förenklade insatser har främst införts på regional och kommunal nivå och aviserades framför allt under de första månaderna av pandemin, i mars och april, när verksamheter ställdes in.

Stimulerande insatser

Stimulerande insatser är en ekonomisk åtgärd som både försöker möta inkomstbortfall och stimulera produktion av kultur. Exempelvis kan nämnas stöd till kulturskapande och kulturfrämjande produktion, arbetsstipendier, hemmaresidens och konstnärliga uppdrag. Stimulerande insatser har främst införts på statlig och regional nivå och aviserades framför allt i början av pandemin genom omfördelning av ordinarie stödformer (statlig nivå) samt under maj och under hösten (regional nivå) när det blev tydligt att det skulle dröja innan pandemin var över.

Kunskapsinsatser

Flera insatser under pandemin har handlat om att förbättra överblicken av kunskapsläget genom att hämta in, kartlägga samt dela med sig av information. Dessa insatser är indelade i kartläggande, vägledande och samverkande insatser.

Kartläggande insatser

Kartläggande insatser har inneburit exempelvis enkätundersökningar, utredningar och omvärldsbevakning för att kunna skapa sig ett kunskapsunderlag över läget och vilka behov som har uppstått bland olika verksamheter. Exempelvis kan nämnas flera regionala enkätundersökningar, olika utredningar som initierats av regeringen, samt att bidragsgivande myndigheter själva initierat omvärldsbevakning för att utreda branschens behov. Kartläggande insatser har främst införts på statlig och regional nivå och har aviserats med jämna mellanrum under pandemin, dels tidigt under våren 2020 men även allteftersom kunskapsbehovet verkar ha ökat. Framför allt mot slutet av 2020 tilldelade regeringen olika myndigheter större utredningsuppdrag.

Vägledande insatser

Vägledande insatser har handlat om insatser för att hjälpa och stötta kulturskapare och för att sprida information om läget. Exempelvis har regioner och förvaltningsmyndigheter inrättat företagsjour, helpdesk samt erbjudit information och rådgivning om de olika statliga stöden på sina webbplatser. Både förvaltningsmyndigheter och regioner har vittnat om nya grupper som varit i behov av de statliga krisstöden och av regionernas stödåtgärder. Detta har medfört ökat arbete för att nå ut med information till dessa ovana sökande i och med att vanliga

informationssätt inte alltid har fungerat. Vägledande insatser har främst införts på statlig och regional nivå och verkar ha varit förekommande under hela pandemin.

Samverkande insatser

Samverkande insatser har inneburit insatser som syftar till samarbete och samverkan med branschen, regering, regioner och kommuner samt mellan olika politikområden. Exempelvis har kommuner och regioner inrättat dialog med grannkommuner och andra regioner för att dela tips och lösningar med varandra och SKR har ökat frekvensen av avstämningsmöten med alla regioners kulturchefer samt med ett mindre urval kommunala kulturchefer. Kulturdepartementet har genomfört dialogmöten med olika branschaktörer. Även länsstyrelser har fungerat som samordnande och informerande aktörer gällande regionala riktlinjer. Samverkande insatser har införts på statlig, regional och kommunal nivå och verkar ha förekommit under hela pandemin.

Utbudsfrämjande insatser

Utbudsfrämjande insatser har syftar till att upprätthålla och möjliggöra ett kulturutbud under pandemin. De riktar sig både till kulturskapare och till deltagare och är indelade i smittsäkrande insatser och digitaliseringsinsatser.

Smittsäkrande insatser

Smittsäkrande insatser har exempelvis inneburit att flytta aktiviteter utomhus, förstärka med mer personal för att kunna hantera mindre grupper samt ökad hemservice. Likaså har Kulturrådets stöd under hösten till särskilda behov i kulturlivet delvis syftar till att genomföra smittsäkrande åtgärder. Smittsäkrande insatser har införts på statlig, regional och kommunal nivå och verkar ha förekommit under hela pandemin i takt med att verksamheter har anpassat sig till olika riktlinjer om fysiska möten.

Digitaliseringsinsatser

Digitaliseringsinsatser har inneburit digitalisering av befintligt utbud, exempelvis genom inspelade och strömmade produktioner samt omställning till digital verksamhet på längre sikt. Digitaliseringsinsatser har införts på statlig, regional och kommunal nivå och har pågått i stort sett under hela pandemin men verkar ha ökat under hösten och vintern när smittläget förvärrades.

Statliga insatser för kulturen med anledning av pandemin

Av de generella statliga stödåtgärderna under 2020 (omställningsstöd, nedsättningar, sjuklönekostnader, korttidsarbete, anstånd, företagsakut), var det kultur-, nöje- och fritidssektorn som fick mest i stöd räknat per anställd, 86 905 kronor.⁹⁵ Regeringens uttalade målsättningar och ambitioner med de riktade krisstöden till kulturområdet har varit att kulturinstitutioner ska överleva krisen samt att säkerställa att kulturliv och kulturarv fortsatt kan bevaras, utvecklas och vara tillgängligt.⁹⁶ Det har funnits en uttalad ambition att både små och stora aktörer ska kunna få stöd⁹⁷ och att bevara den kulturella infrastrukturen i hela landet.⁹⁸ Nedan följer en sammanställning över de statliga åtgärderna enligt samma tematiska indelning som ovan.

Ekonomiska insatser

Krisinsatser

Regeringen har infört både generella och riktade ekonomiska insatser: dels de generella närings- och arbetsmarknadsstöden till företag gällande exempelvis omställningsstöd,⁹⁹ hyreslätnader, statlig garanti för lån, korttidsarbete,¹⁰⁰ höjd akassa och sänkta arbetsgivaravgifter som hanterades av myndigheter som Tillväxtverket, dels stödpaketet riktade till kulturområdet, som hanterades av bland annat myndigheter som Kulturrådet, Konstnärsnämnden, Författarfonden och Filminstitutet. Även 150 miljoner extra föreslogs tillföras den regionala kulturverksamheten genom kultursamverkansmodellen. I december annonserade regeringen att ytterligare 1 miljard kronor skulle fördelas till kulturen i krisstöd under 2021,¹⁰¹ samt att statens inköp av konst skulle öka med 25 miljoner kr för att stödja enskilda konstnärer.¹⁰²

Under första omgången krisstöd till frilansande kulturskapare och arrangörer i april beviljades enbart bidrag för stöd till uppskjutna eller inställda arrangemang och uppdrag, men i oktober utlystes även ekonomiskt stöd för särskilda behov i

---

⁹⁵ Regeringskansliet 2020.

⁹⁶ Pressmeddelande 2020-05-08.

⁹⁷ Pressmeddelande 2020-03-20.

⁹⁸ Pressmeddelande 2020-06-12.

⁹⁹ Enligt Skatteverkets uppföljning av omställningsstöden beviljades branscherna ”Konstnärlig och kulturell verksamhet samt underhållningsverksamhet” (kod 90) och ”Biblioteks-, arkiv- och museiverksamhet m.m.” (kod 91) totalt 107 miljoner fram till 9 februari 2021, vilket motsvarar 1,8 procent av totalt utbetalt omställningsstöd, se Skatteverket 2021.

¹⁰⁰ Enligt Tillväxtverkets uppföljning över korttidsarbete till och med 18 maj 2020, beviljades drygt 45 procent av företagen inom branschen ”Kultur, nöje och fritid”, se Tillväxtverket 2020.

¹⁰¹ [Pressmeddelande 2020-12-18](#).

¹⁰² Detta ändrades senare till 50 miljoner kronor fördelade mellan Moderna museet och Statens konstråd, se Pressmeddelande 2021-01-11.

kulturlivet.¹⁰³ Kulturrådets stöd innefattade även stöd till aktörer som drabbats av inställd internationell verksamhet och till yrkesgrupper som inte kunde söka vårens stöd, så kallade stödföretag som bokare, tekniker och leverantörer av teknik. De första krisstöden som fokuserade på intäktsbortfall skulle styrkas med skriftliga underlag, men inför det andra krisstödet från Konstnärsnämnden frångicks kravet på skriftlig redovisning avseende ekonomiska behov, med anledning av att muntliga överenskommelser är ofta förekommande inom vissa kulturområden.¹⁰⁴

Vidare har insatserna handlat om att tidigarelägga utbetalningen av statsbidrag till vissa institutioner, däribland flera stiftelseägda museer samt Kungliga Operan och Kungliga Dramatiska Teatern (för en fullständig förteckning se Tabell 1, bilaga 1). Även Filminstitutet har tidigarelagt utbetalningar av stöd till biografier samt justerat beräkningsgrunden (antal biobesök) för efterhandsstödet PRS för att förhindra intäktsbortfall för samproducenter och finansörer.¹⁰⁵ Förutom riktade bidrag till kulturområdet har även bidrag till allmänna samlingslokaler införts. Det har även införts tillfälligt utvidgade mediestöd.

Förenklade insatser

Innan förvaltningsmyndigheterna tilldelades uppdraget att förmedla de statliga krisstöden till kulturen, har några av dem varit snabba med att införa förenklade insatser. Kulturrådet och Filminstitutet har arbetat med flexibla lösningar för redan beviljade medel i sin ordinarie bidragsgivning.¹⁰⁶ Filminstitutet har exempelvis underlättat för filmbranschens aktörer som mottagit stöd genom att ta bort krav på återbetalning samt förlängt tidsfrister.¹⁰⁷

Stimulerande insatser

Konstnärsnämnden uppger i sin uppföljande rapport över krisstöden 2020 att en omfördelning av ordinarie stipendiemedel som inte kunde delas ut till följd av pandemin, till exempel avseende internationella resor, i stället kunde delas ut som extra arbetsstipendier till kulturskapare inom samtliga konstområden.¹⁰⁸ I höstens krisstöd aviserades att Filminstitutets medel delvis skulle fördelas i syfte att stimulera produktion av svensk film.¹⁰⁹ Filminstitutet uppger även i sin resultatredovisning att medel till ordinarie stöd som pausats i stället har delats ut till bland annat stöd för utveckling av filmprojekt.¹¹⁰

---

¹⁰³ Statens kulturråd 2021a; Konstnärsnämnden 2021.

¹⁰⁴ Konstnärsnämnden 2021.

¹⁰⁵ Svenska Filminstitutet 2021.

¹⁰⁶ Statens kulturråd 2021a; Svenska Filminstitutet 2021.

¹⁰⁷ Svenska Filminstitutet 2021.

¹⁰⁸ Konstnärsnämnden 2021.

¹⁰⁹ [Pressmeddelande 2020-10-02](#).

¹¹⁰ Svenska Filminstitutet 2021.

Kunskapsinsatser

Kartläggande insatser

I slutet av året annonserade regeringen att man tillsatt en utredning för kulturens återstart¹¹¹ samt gett uppdrag till flertalet myndigheter att redovisa pandemins påverkan på respektive verksamhet (förteckning över samtliga uppdrag, se bilaga 2). Under 2020 har kulturministern även haft samtal med olika aktörer inom kulturområdet för att skapa en lägesbild över krisen,¹¹² med regionala kulturpolitiker¹¹³ samt med EU:s och UNESCO:s kulturministrar för en internationell utblick.¹¹⁴

Både Kulturrådet och Filminstitutet har även genomfört dialogmöten med många olika branschaktörer för att öka kunskapen om behoven under krisen och kunna förbättra utformningen av de olika stöden.¹¹⁵

Vägledande insatser

Kulturrådet har genomfört kommunikationsinsatser både för de egna stöden och för andra myndigheters stöd, till exempel samlat information om samtliga myndigheters krisstöd för kulturskapare (samt regeringens generella stödpaket) på sin webbplats, men menar att det har funnits en osäkerhet bland kulturaktörer hos vilken myndighet de hade behörighet att söka stöd.¹¹⁶ Konstnärsnämnden har även tillsammans med Kulturrådet anordnat ett gemensamt webinarium om deras respektive krisstöd.¹¹⁷ Kulturrådet redovisar att de vid två tillfällen ändrade riktlinjerna gällande ansökningarna till krisstöden för inställda evenemang för att förtydliga vilka som kunde söka stöden och under vilka villkor.

Samverkande insatser

Samverkan mellan olika politikområden och med branschen har skett i samband med dialogmöten med olika delar av kulturbranschen. Exempelvis kan nämnas mötet mellan kulturministern, arbetsmarknadsministern och socialförsäkringsministern och branschföreträdare den 16 mars¹¹⁸ samt sakrådet om publikfrågor mellan kulturministern, inrikesministern, näringsministerns sekreterare, chefsjuristen på Folkhälsomyndigheten och företrädare för branschen den 4 november (samt med civilministern den 11 december).¹¹⁹

---

¹¹¹ Pressmeddelande 2020-12-22.

¹¹² Arbetsmarknadsdepartementet 2020; Kulturdepartementet 2020g; [Kulturdepartementet 2020h](#); [Pressmeddelande 2020-12-15](#).

¹¹³ Pressmeddelande 2020-04-28.

¹¹⁴ Kulturdepartementet 2020i; [Kulturdepartementet 2020j](#).

¹¹⁵ Statens kulturråd 2021a; Svenska Filminstitutet 2021.

¹¹⁶ Statens kulturråd 2021a.

¹¹⁷ Konstnärsnämnden 2020b.

¹¹⁸ Arbetsmarknadsdepartementet 2020.

¹¹⁹ Justitiedepartementet 2020c; Finansdepartementet 2020b.

Utbudsfrämjande insatser

Smittsäkrande insatser

Kulturrådets andra stöd i oktober för särskilda behov i kulturlivet var även avsett för genomförande av arrangemang under smittskyddssäkra former. Likaså var Filminstitutets stöd avsett att täcka upp för de ökade kostnader som pandemin orsakat, såsom åtgärder för att skapa smittskyddssäkra inspelningar.¹²⁰

Digitaliseringsinsatser

Gällande digitaliseringsinsatser har inga särskilda medel uttryckligen riktats till digitalisering av utbud, men sådana medel kan ha rymts inom Kulturrådets stöd i oktober till genomförande av smittsäkra arrangemang. Exempelvis har kulturaktörer sökt ersättning för kostnader som uppkommit med anledning av digitaliserat utbud.

Sammanfattning över statliga insatser mellan mars och december 2020

I början av pandemin under våren 2020 var fokus på förenklande insatser samt generella och breda krisinsatser vilka avsåg att snabbt dämpa de akuta ekonomiska konsekvenserna av inställd verksamhet inom kulturområdet. Kulturrådets första stöd vilade på den nyinrättade förordningen om statligt stöd för inställt eller uppskjutet kulturevenemang.¹²¹ Mot bakgrund av diskussionerna om de första krisstöden byggde de kommande utlysningarna av krisstöd även på en tidigare förordning om statsbidrag till kulturella ändamål,¹²² som också nådde en större grupp av frilansare inom kulturområdet, det vill säga även de som arbetar ”bakom” det konstnärliga innehållet. Konstnärsnämndens andra krisstöd var också utformat annorlunda efter en snabb uppföljning av den första sökomgången, då det framkommit tydligt att kravet på skriftliga eller dokumenterade avtal inte var förenligt med hur branschen ser ut.¹²³ Även vägledande insatser vidtogs i takt med att det framkom att det kunde vara svårt att förstå hos vilken myndighet kulturskapare kunde söka stöd och att det upplevdes krångligt att fylla i ansökningarna korrekt. Kartläggande insatser har pågått i stort sett under hela perioden mars-december 2020, främst genom de dialogmöten kulturministern har haft med olika aktörer inom kulturområdet. Utbudsfrämjande stödinsatser har främst förmedlats genom Kulturrådet och Filminstitutet.

---

¹²⁰ Pressmeddelande 2020-10-02.

¹²¹ SFS 2020:246.

¹²² SFS 2012:517.

¹²³ Konstnärsnämnden 2021.

Regionala insatser för kulturen med anledning av pandemin

Gällande regionala insatser till kulturen har även dessa varit riktade mot ekonomi, kunskap och utbud. Majoriteten av regionerna har uppgett att de har arbetat utifrån sin befintliga budget och i stället anpassat medelsfördelningen till de problem som följt av pandemin. I ett par regioner har det tillförts extra medel utöver ordinarie budget.

Nedan följer en sammanställning över regionala insatser enligt en tematisk indelning som ovan i sammanfattningen över samtliga offentliga åtgärder.¹²⁴

Ekonomiskt riktade insatser

Krisinsatser

Flera regioner avvaktade med vissa ekonomiska åtgärder innan det fanns tydliga detaljer om hur de aviserade statliga krisstöden till kulturområdet skulle fördelas. När det framkom att de statliga stöden i första hand skulle tilldelas fria kulturskapare, valde regionerna att inledningsvis rikta sina egna krisstöd till kulturaktörer med regionala verksamhetsbidrag.

Krisinsatser har exempelvis inneburit att verksamhetsbidrag har betalats ut tidigare än planerat för att undvika likviditetsproblem hos mottagarna. Vissa lösningar handlade också om att kunna ge kulturskapare betalt för sina uppdrag som måste flyttas fram i tiden, exempelvis genom att de fick betalt en viss summa innan aktiviteten hade ägt rum och att de fick resten när aktiviteten var utförd i en senare planering. Regionerna har även gjort inköp av offentlig konst som ett sätt att stötta konstnärer och konsthantverkare i länet.

Vissa av stöden har även fokuserat på omställning av arbetssätt och planering. Exempelvis Region Kalmar riktade ett sådant stöd särskilt till ideella organisationer, föreningar och studieförbund.¹²⁵ Stödet möjliggjorde bland annat att kunna köpa externa tjänster för att ställa om befintlig verksamhet och att utveckla nya erbjudanden.

Krisstöd har även inbegripit till exempel kostnader kopplade till ingångna avtal med utövare, artister och leverantörer, kostnader för resor eller boende som inte kunde avbokas samt övriga kostnader i samband med att projekt eller arrangemang inte gick att genomföra till följd av pandemin.

---

¹²⁴ Sammanställningen nedan över regionala åtgärder mellan mars–december 2020 bygger till största del på information från regionernas pressmeddelanden och nyheter publicerade på deras hemsidor. Där inget annat anges har dessa uppgifter hämtats från regionernas pressrum. I övriga fall, exempelvis särskilda enkäter och rapporter samt om särskilda regioner lyfts fram, anges källa i fotnot. Vidare bygger sammanställningen på minnesanteckningar från möte med regionala kulturchefer den 26 februari 2021.

¹²⁵ Pressmeddelande 2020-04-14.

Under maj vidtogs även åtgärder för att underlätta för studieförbund och annan föreningsverksamhet när de närmade sig årsstämmorna. Normalt tilldelas dessa aktörer bidrag med innevarande år som underlag för att uppskatta sin verksamhet kommande år. Exempelvis fattade både Region Värmland och Region Halland tillfälliga beslut om att föreningar skulle få använda 2019 års verksamhet som underlag för 2021 års bidrag på grund av avvikande låg verksamhet under 2020.¹²⁶

Förenklande insatser

För att göra kulturaktörernas situation lättare under den första tiden av krisen när verksamheternas genomförbarhet var mycket oklar och framtiden osäker vidtogs främst förenklande åtgärder. Dessa har inneburit planeringsmässiga lättnader för kulturaktörer som inte kunde genomföra sina uppdrag. Åtgärderna innebar att projektbidrag kunde förlängas, att regionerna inte krävde tillbaka medel för icke genomförda aktiviteter och att redovisning och uppföljning av projekt kunde skjutas upp. Västra Götalandsregionen meddelade även att de kommer att centralisera sin ekonomiska hantering av regionala bolag för att underlätta för bolagens ekonomiska redovisning.¹²⁷

Stimulerande insatser

Ordinarie stipendieutlysningar till kulturskapare för kompetensutveckling och konstnärligt skapande exempelvis i form av arbetsstipendier, hemmaresidens, produktionsstöd och projektstöd, har gjorts om till mindre summor så att de har kunnat delas ut till fler sökande enligt en solidaritetsprincip. Stipendieinsatserna är delvis tänkta att stimulera konstnärlig och kulturfrämjande produktion. De konstnärliga uppdragen är exempelvis beskrivna som att de ska skildra tiden under pandemin.

Då de statliga krisstöden avsåg att minska inkomstbortfall var det dock vissa regioner som var tydliga med att deras egna stöd syftar till något annat. Exempelvis Region Halland förhöll sig till de statliga stöden genom att de omfördelade sin budget och frigjorde så kallade expresstöd. Dessa kunde sökas med syfte att främja kulturhändelser och deltagande på olika sätt, men inte för att täcka inkomstbortfall.¹²⁸ Likaså förhöll sig exempelvis Region Gotland till de nationella stöden genom att villkora sina egna stöd så att de inte skulle sökas av kulturaktörer som redan erhållit stöd för inkomstbortfall av de statliga förvaltningsmyndigheterna.¹²⁹

---

¹²⁶ Pressmeddelande 2020-05-12; Region Halland 2020.

¹²⁷ Pressmeddelande 2020-03-31.

¹²⁸ Region Halland 2020.

¹²⁹ Pressmeddelande 2020-07-01.

Kunskapsinsatser

Kartläggande insatser

Flera regioner initierade redan under mars och april 2020 en egen kunskapsinhämtning över läget inom det regionala kulturområdet. I dessa regioner skickades enkäter ut till främst kulturskapare för att kunna kartlägga på vilka sätt deras professionella verksamhet hade drabbats. Vissa av dessa regioner identifierade särskilda konstområden där behovet av kartläggning var extra stort, exempelvis bild- och formområdet. Kartläggande åtgärder har även innefattat digitala möten mellan kulturtjänstepersoner och kulturaktörer för att bättre förstå vilka problem som har uppstått till följd av pandemin.

Vägledande insatser

Vägledande insatser har innefattat informationsutbyte mellan till exempel kulturnämnd och kulturaktörer, dels för att bättre förstå vilka behov som har uppstått till följd av pandemin, men även för att kulturaktörer skulle få kännedom om vilka stöd som kunde sökas, både nationellt och regionalt. Åtgärder som dessa tog formen av digitala möten som både gick att delta i och att ta del av i efterhand. Många regioner har sett det som en del av sitt uppdrag att regionernas kulturskapare får kännedom om och hjälp att söka de statliga stöden, exempelvis genom vanliga frågor, företagsjour, företagslotsar och liknande rådgivning.

Samverkande insatser

Några regioner har haft samverkan med andra regioner för att kunna dela med sig av erfarenheter och lösningar. Liknande dialog har skett inom ramen för SKR:s kulturchefsnätverk. Några regioner har även ökat antalet möten med sina kommuner under pandemin, medan andra regioner menar att dialogen med kommunerna inte har fungerat så väl. Detta har fått till följd att exempelvis en och samma verksamhet med både regional och kommunal huvudman har haft olika riktlinjer gällande öppethållande.

Utbudsfrämjande insatser

Smittsäkrande insatser

Gällande smittsäkrande insatser vidtogs särskilt åtgärder som riktade sig till smittsäkrade och smittskyddsanpassade utbud inom scenkonsten. Exempelvis meddelades att Region Skånes bolag Event in Skåne erbjuder råd och vägledning om hur arrangörer kan smittsäkra sina evenemang.¹³⁰

---

¹³⁰ Event in Skåne 2020.

Digitaliseringsinsatser

I majoriteten av regionerna har det regionala kulturutbudet digitaliserats i någon mån. Exempelvis Region Västmanland utlyste stöd till produktion av scenkonst till fria grupper för att kunna genomföra evenemang som kan visas för mindre fysisk publik och stor digital publik.¹³¹ Digitaliseringsprocessen kan antas ha påskyndats med anledning av att pandemin under hösten kom in i en andra våg och restriktionerna för fysiska möten såg ut att förlängas. Under december fortsatte även regionala insatser för att stärka den digitala omställningen av utbudet. Exempelvis utlyste Region Norrbotten medel till ”pandemi-säker kultur”,¹³² till fria kulturaktörer inom framför allt musik- och scenkonsten. Insatser gjordes även för att stärka och kvalitetsanpassa digitaliseringen av det kulturella utbudet. Bland annat satsades medel på metodutveckling och digitaliseringsutbildning

Gällande särskilt riktade regionala stöd till kommunerna handlade det främst om stärkta stöd till biblioteken, exempelvis medel för att förstärka de digitala tjänsterna. I Region Värmland annonserades till exempel stöd till kommungemensamma initiativ inom biblioteken, bland annat till ett utökat digitalt utbud.¹³³

Insatser gjordes även för att stärka och kvalitetsanpassa digitaliseringen av det kulturella utbudet. Bland annat satsades medel på metodutveckling och digitaliseringsutbildning.

Sammanfattning över regionala insatser mellan mars och december 2020

I mars när pandemin och den allmänna smittspridningen var ett faktum agerade majoriteten av regionerna främst med förenklande åtgärder. Det initiala fokuset låg på en omfördelning av budget och en omställning i arbetssätt. Regionernas krisinsatser riktades inledningsvis till regionala kulturaktörer och handlade om att underlätta likviditetsproblem. Längre in under våren blev åtgärdernas riktning mer långsiktig i flera av regionerna, med exempelvis insatser i form av produktionsstöd och utbildningsstöd till kulturskapare. I slutet av mars, när regeringen annonserade ytterligare skärpta restriktioner som innebar att maxgränsen för publik sattes till 50 deltagare,¹³⁴ vidtogs åtgärder för att hjälpa omställningen till digital verksamhet och digitala kulturupplevelser. Likaså gjordes även försök att inte behöva ställa in evenemang, genom att arbeta med smittsäkrande åtgärder.

Den 12 juni meddelade kulturdepartementet att Kulturrådet fick i uppdrag att fördela 150 miljoner kronor i extra stöd till regionerna inom kultursamverkansmodellen.¹³⁵ Under början av hösten var det därmed flera regioner som meddelade hur de

---

¹³¹ Region Västmanland 2020.

¹³² Region Norrbotten 2020.

¹³³ Region Värmland 2020.

¹³⁴ Justitiedepartementet 2020a.

¹³⁵ Pressmeddelande 2020-06-12.

planerade att fördela Kulturrådets extra stöd, exempelvis till de områden de bedömer vara mest utsatta, delvis med underlag från regionernas egna kartläggningar. De statliga medlen fördelades även utifrån prognosticerade intäktsbortfall som lämnats in från regionala kulturaktörer.¹³⁶ Med anledning av intäktsbortfallen under 2020 var det också flera regioner som under hösten ställde om kvarvarande befintliga medel till utlysningar av stöd för att främja både konstnärligt skapande och deltagande genom olika former av medel till fria kulturaktörer.

Under sommaren var det smittsäkrande åtgärder, exempelvis digitalisering, som utmärkte sig, då sommaren är högsäsong för många publika evenemang. Under hösten och mot vintern ökade smittspridningen i Sverige och det infördes därmed hårdare restriktioner för publika evenemang. En del åtgärder under hösten riktades också till att ytterligare möjliggöra kulturutbud genom antingen smittsäkrande åtgärder men framför allt digitalisering, särskilt inom scenkonsten.

Kunskapsriktade insatser i form av kartläggning har varit spridda under hela perioden mars–december 2020. Vissa regioner utförde enkäter tidigt under våren för att skapa sig en nulägesbedömning över vilka behov som uppstått inom kulturområdet, medan andra regioner utförde enkäter senare för att kartlägga situationen under pågående pandemi.

Kommunala insatser för kulturen med anledning av pandemin

Denna redogörelse av kommunernas insatser till följd av pandemin grundar sig på underlag från nio intervjuer genomförda med kulturchef/motsvarande i slumpmässigt utvalda kommuner enligt SKR:s kommungruppsindelning.¹³⁷ Detta mycket begränsade urval kan självklart inte skapa grund för generaliserbarhet. I stället vill vi genom urvalet synliggöra exempel på hur kommunernas kulturliv har drabbats, vilka problem som insatserna har försökt att möta samt hur kommunerna har förhållit sig till regionala och statliga stöd och insatser. Det är viktigt att notera att formuleringen ”majoriteten av kommunerna” nedan alltså avser majoriteten av de nio kommunerna i vårt urval – inte majoriteten av Sveriges 290 kommuner. Kulturanalys har valt att anonymisera urvalet av kommuner. I underlaget ingår också inspel från samråd med SKR:s kommunala kulturchefer. I stället för att

---

¹³⁶ Pressmeddelande 2020-10-08.

¹³⁷ Storstäder, Intervju med controller, 12 februari 2021.

Pendlingskommun nära storstad, Intervju med biträdande chef, 12 februari 2021.

Större stad, Intervju med verksamhetschef, februari 2021.

Pendlingskommun nära större stad, Intervju med kulturchef, 10 februari 2021.

Lågpendlingskommun nära större stad, Intervju med kulturchef, 22 februari 2021.

Mindre stad/ tätort, Intervju med kulturchef, 10 februari 2021.

Pendlingskommun nära mindre stad/ tätort, Intervju med kulturchef, februari 2021.

Landsbygdskommun, Intervju med kulturchef, 22 februari 2021.

Landsbygdskommun med besöksnäring, Intervju med kulturchef 10 februari 2021.

hänvisa till en specifik kommun med namn kommer vi att hänvisa till den kommungrupp de tillhör.

Till skillnad från regionernas och regeringens insatser där underlaget utgörs av sekundära källor under perioden mars–december 2020, utgörs det kommunala underlaget av insatser från och med mars 2020 fram till februari 2021. Majoriteten av de nio kommunerna uppger att de insatser som infördes under 2020 framför allt möjliggjordes genom att omfördela medel ur befintlig budget.

Nedan följer en sammanställning över kommunala insatser enligt en tematisk indelning som ovan i sammanfattningen över statliga och regionala aktörers åtgärder.

Ekonomiskt riktade insatser

Krisinsatser

Fyra av kommunerna uppger att de statliga stödpaketet till fria kulturaktörer har varit viktiga. Det är en målgrupp som de flesta kommuner inte har riktat särskilda stöd till. En kommun bedömer att de statliga extrastöden via kultursamverkansmodellen varit bra. Tre kommuner ser dock gärna att regeringen överväger fler stöd riktade direkt till kommunal kulturverksamhet. De anser inte att det räcker med att Kulturdepartementet utgår från att kultur prioriteras i kommunal politik inom ramen för de generella krisstöd som regeringen fördelade till kommunerna.¹³⁸

Kommunala krisinsatser har främst handlat om att inte kräva tillbaka utbetalade bidrag till aktiviteter som blivit inställda. Gällande de generella kommunala företagsstöden uppger samtliga kommuner att de antingen inte känner till huruvida kulturaktörer med egna företag har sökt stöden, eller att de bedömer att kulturaktörer inte har sökt stöden.

Förenklade insatser

Förenklade insatser har handlat om att förlänga projektperioder för verksamheter som inte har kunnat genomföras. En kommun lyfter också fram att Kulturrådets flexibilitet i hanteringen av redan beviljade projektbidrag före pandemin varit bra, vilket underlättade för kulturaktörerna.¹³⁹

Stimulerande insatser

Gällande stimulerande insatser har majoriteten av kommunerna inte riktat särskilda stöd till professionella kulturskapare och uppger att de statliga krisstöden därmed har varit viktiga för kommunens verksamma kulturskapare. De större kommunerna har dock tillfört extra medel till kulturskapare, vilket har kunnat stimulera kulturproduktion.

---

¹³⁸ Se Finansdepartementet 2020a.

¹³⁹ Se Statens kulturråd 2020.

Kunskapsinsatser

Kartläggande insatser

Gällande kartläggning av behov i det kommunala kulturlivet samt omvärldsbevakning är det endast en kommun som uppger att de har genomfört enkäter (vid två tillfällen) för att ta reda på föreningslivets situation och behov. Majoriteten av övriga åtta kommuner uppger att de förutom den ordinarie kontinuerliga dialogen med kommunens kulturverksamheter och det fria och ideella kulturlivet, inte har haft särskilda satsningar på kunskapsinhämtning. I en kommun har kulturchefen personligen inventerat behoven hos de kommunala kulturaktörerna.

Vägledande insatser

En kommun har genomfört flera möten med kulturaktörer där fokus främst har legat på att förstå och tolka riktlinjer gällande restriktionerna.

Samverkande insatser

När det gäller stöd från regionen uppger två kommuner att de hade önskat större tydlighet från regionerna om deras insatser men även om de regionala riktlinjerna angående restriktionerna. I två kommuner har däremot befintliga dialogytor med andra kommuner fungerat bra. De har möjliggjort erfarenhetsutbyte och exempel på konkreta lösningar. Av de nio kommunerna i urvalet bedömer sex kommuner att dialogen, informationsutbytet och samordningen mellan kommun och region behöver förbättras för att det ska kunna fattas bättre beslut om kommunal verksamhet. En kommun menar dock att de, liksom de övriga kommunerna i regionen, hade bett om mer regionalt stöd ifall de hade vetat att pandemin skulle bli så långvarig. Flera kommuner lyfter fram länsstyrelsens betydelse för information och tolkning av gällande riktlinjer samt för att samordna regionala aktörers insatser. När det gäller statliga insatser identifierar kommunerna ett explicit behov av bättre framförhållning och tydligare information.

Utbudsfrämjande insatser

Smittsäkrande insatser

I syfte att tillhandahålla ett smittsäkert kulturutbud har kommunerna bland annat genomfört hemleverans av böcker från biblioteken och begränsat antalet deltagare vid fysiska evenemang samt flyttat vissa aktiviteter utomhus.

Digitaliseringsinsatser

Storstadskommunen samt pendlingskommunen nära storstad uppger att de tidigt under pandemin ställde om så mycket som möjligt till ett digitalt utbud, exempelvis museiverksamhet, kulturskolan och bibliotek. Kommunala stöd har införts för digitalt genomförande av aktivitet i stället för fysiskt genomförande. Majoriteten av kommunerna menar att omställningen till digital verksamhet redan var påbörjad före pandemin och att pandemin påskyndade den processen. Samtidigt uppger många

kommuner att även om den digitala kompetensen och utrustningen har förbättrats inom förvaltningen, oroar de sig för att många av invånarna exkluderas av ett digitaliserat utbud som ersätter det fysiska, särskilt äldre och socialt utsatta grupper.

Sammanfattning över kommunala åtgärder mars 2020–februari 2021

Liksom gällande de regionala åtgärderna var det i början av pandemin stort fokus på att agera snabbt med förenklande åtgärder och omställning av befintliga stöd för att anpassa dem till kulturaktörernas akuta behov. Senare under 2020 när det stod klart att pandemin riskerade att bli långvarig vidtogs allt fler insatser för att ställa om till digital verksamhet även på längre sikt.

Vidare har det synliggjorts i vårt material att det främst är i de större städerna som särskilda pandemistöd införts, vilka dels har riktats till professionella kulturaktörer, dels till föreningslivet. Generellt står föreningar och bibliotek i fokus för majoriteten av kommunerna, liksom målgrupperna äldre samt barn och unga. Gällande digitaliseringen uppger majoriteten att det har fungerat relativt väl, men de större kommunerna har kunnat genomföra en snabbare digital omställning än vad som varit möjligt i mindre kommuner. Flera kommuner menar dock att de avser att fortsätta med ett urval av de digitala lösningar som åstadkommit även efter pandemin.

Gällande de generella kommunala företagsstöden uppger samtliga kommuner att de antingen inte känner till huruvida kulturaktörer med egna företag har sökt stöden, eller att de bedömer att kulturaktörer inte har sökt stöden. Majoriteten av kommunerna uppger även att de hade önskat att en del av de statliga generella stöden till kommunerna varit öronmärkt för kulturområdet.

Sammanfattning

- De åtgärder som offentliga aktörer har genomfört för att möta pandemins konsekvenser inom kulturområdet kan delas in i tre olika huvudgrupper med tillhörande undergrupper: 1) ekonomiskt riktade åtgärder (indelade i krisinsatser, förenklande insatser och stimulerande insatser), 2) åtgärder som handlar om att skaffa sig kunskap eller förmedla kunskap (indelade i kartläggande, vägledande och samverkande insatser) samt 3) åtgärder som riktar sig till att bibehålla och främja ett kulturutbud även under pandemin (indelade i smittsäkrande insatser och digitaliseringsinsatser). Samtliga grupper av insatser har tillämpats på samtliga politiska nivåer, men i olika utsträckning.
- Krisinsatser är insatser som primärt har försökt dämpa konsekvenserna av kostnader och intäktsbortfall som uppkommit till följd av pandemin och restriktionerna. Krisinsatser har främst införts på statlig och regional nivå och har införts i stort sett under hela pandemin, men aviserades framför allt i

början av pandemin och har sedan dess justerats allteftersom både smittläget och kunskapen om behoven har förändrats.

- Förenklande insatser är insatser som har syftat till att förenkla omställning av arbete och planering för olika kulturskapare. Förenklande insatser har främst införts på regional och kommunal nivå och aviserades framför allt under de första månaderna av pandemin, i mars och april, när verksamheter ställdes in.
- Stimulerande insatser är en ekonomisk åtgärd som både försöker möta inkomstbortfall och stimulera produktion av kultur. Stimulerande insatser har främst införts på statlig och regional nivå och aviserades framför allt i början av pandemin genom omfördelning av ordinarie stödformer (statlig nivå) samt under maj och under hösten (regional nivå) när det blev tydligt att det skulle dröja innan pandemin var över.
- Kartläggande insatser har inneburit exempelvis enkätundersökningar, utredningar och omvärldsbevakning för att kunna skapa sig ett kunskapsunderlag över läget och vilka behov som har uppstått bland olika verksamheter. Kartläggande insatser har främst införts på statlig och regional nivå och har aviserats med jämna mellanrum under pandemin, dels tidigt under våren, dels allteftersom kunskapsbehovet verkar ha ökat.
- Vägledande insatser har handlat om insatser för att hjälpa och stötta kulturskapare och för att sprida information om läget. Vägledande insatser har främst införts på statlig och regional nivå och verkar ha varit förekommande under hela pandemin.
- Samverkande insatser har inneburit insatser som syftat till samarbete och samverkan med branschen, regering, regioner och kommuner samt mellan olika politikområden. Samverkande insatser har införts på statlig, regional och kommunal nivå och verkar ha förekommit under hela pandemin.
- Smittsäkrande insatser har exempelvis inneburit att flytta aktiviteter utomhus, förstärka med mer personal för att kunna hantera mindre grupper samt ökad hemservice. Smittsäkrande insatser har införts på statlig, regional och kommunal nivå och verkar ha förekommit under hela pandemin i takt med att verksamheter har anpassat sig till olika riktlinjer om fysiska möten.
- Digitaliseringsinsatser har inneburit digitalisering av befintligt utbud. Digitaliseringsinsatser har införts på statlig, regional och kommunal nivå och har pågått i stort sett under hela pandemin men verkar ha ökat under hösten och vintern när smittläget förvärrades.

Kulturanalys bedömning

I detta kapitel presenterar Kulturanalys en första bedömning av pandemins effekter på kulturområdet. Det är en preliminär bedömning, då vi avgränsat denna promemoria till att endast behandla utvecklingen under 2020 samt haft fokus på kulturpolitiska åtgärder genomförda av offentliga aktörer på statlig, regional och kommunal nivå.

Vår kartläggning bekräftar det som framkommit i den offentliga debatten, nämligen att pandemin fått mycket omfattande konsekvenser på kulturområdet. Att konsekvenserna blivit så dramatiska beror i hög utsträckning på att stora delar av kulturområdet är beroende av en betalande publik. När verksamheter med anledning av pandemin stängt ned har inkomstmöjligheterna för majoriteten av kulturområdets aktörer helt eller delvis försvunnit. Det som vidare utmärker området, utöver det konstnärliga och kulturella innehållet, är att det i stora delar inte finns ekonomiska ersättningssystem som är anpassade till kulturområdets förutsättningar. Att konstnärers inkomstmöjligheter i form av exempelvis stipendier inte ger tillgång till generella sociala trygghetssystem är ett problem som pandemin förstärkt. Vår nordiska utblick inom ramen för Kulturanalys Norden visar att dessa förutsättningar är likartade i samtliga nordiska länder.

Den offentliga kulturpolitiken ingår som en viktig del i kulturområdets förutsättningar. Vår kartläggning visar att statliga, regionala och kommunala aktörer försökt att hantera pandemins konsekvenser på kulturområdet med olika former av åtgärder, men också att aktörerna har haft olika förutsättningar att möta krisen. En central frågeställning i Kulturanalys preliminära bedömning är i vilken utsträckning dessa åtgärder anpassats till kulturområdets behov. Vi sammanfattar vår bedömning i form av tre slutsatser:

1. Kulturområdet är, liksom övriga samhällsområden, med anledning av pandemin beroende av åtgärder inom flera politikområden samtidigt. Inledningsvis under pandemin har det funnits brister i hur åtgärder inom olika politikområden utformats och kommunicerats i relation till kulturområdets specifika förutsättningar.
2. Åtgärderna på statlig och regional nivå har främst varit fokuserade på det professionella och institutionsbaserade kulturlivet, medan åtgärder på kommunal nivå delvis också prioriterat aktörer inom det civila samhället. Det finns utrymme för en förstärkt dialog mellan de olika nivåerna samt anledning att göra ansvarsfördelningen dem emellan mer explicit.
3. De kulturpolitiska åtgärderna har gradvis anpassats till kulturområdets förutsättningar. Även inom kulturpolitiken präglades åtgärderna inledningsvis av en viss brist på förståelse för kulturområdets komplexitet.

Vi avslutar kapitlet med det som är Kulturanalys primära bedömningsansvar, nämligen att bedöma utvecklingen i relation till de nationella kulturpolitiska målen.

Åtgärderna involverar flera politikområden

Även om vi i denna promemoria har fokus på kulturpolitiska insatser, visar vår kartläggning att kulturområdet har haft att förhålla sig till åtgärder inom flera politikområden samtidigt. Denna erfarenhet delar kulturområdet med i princip alla samhällsområden, eftersom pandemin är global i sin omfattning och inte en kris som drabbar ett enskilt område eller en enskild grupp i samhället.

Då pandemin berör människors liv och hälsa är det åtgärder inom folkhälso- och sjukvårdspolitikerna som utgör startpunkten i en tidslinje över offentliga aktörers åtgärder. I syfte att minska smittspridningen genomförde regeringen från och med mars 2020 allt strängare restriktioner i samhället, däribland restriktioner för besöksantal inom ramen för ordningslagen. Dessa restriktioner drabbade konstnärliga och kulturella verksamheter hårt och det är i hög utsträckning för att möta konsekvenserna av människors begränsade rörlighet i samhället som åtgärder inom andra politikområden genomfördes. Näringspolitiska och arbetsmarknadspolitiska åtgärder, i form av exempelvis permitteringsstöd, sänkta arbetsgivaravgifter, lånegarantier samt företagsstöd var först ut bland sådana åtgärder. Samtidigt som dessa åtgärder i den offentliga debatten synliggjorde att många konst- och kulturutövare bedriver sin verksamhet i form av eget företag, blev det tydligt att de näringspolitiska stöden endast delvis kunde täcka kulturområdets behov. I det material som vår kartläggning omfattar, liksom i den nordiska kartläggning som Kulturanalys Norden genomfört, framkommer också signaler om att anledningen till att kulturaktörer inte tagit del av näringspolitiska stöd varit brist på information. De kulturpolitiska åtgärderna som genomförts har haft fokus på professionella konstnärliga utövare som uppstår anställning och på verksamhet som är huvudsakligen eller delvis offentligfinansierad.

Samtidigt som olika politikområden därmed tycks ha kompletterat varandra i de åtgärder som genomförts, har pandemin också tydliggjort behovet av ökad kunskap om andra politikområden än det egna för att åtgärder ska kunna utformas på ett optimalt sätt. Utöver näringspolitiska insatser delvis bristande förmåga att möta behov inom kulturområdet, är ett annat exempel regeringens beslut om restriktioner inom ramen för ordningslagen, som drabbade kulturområdet hårt medan annan verksamhet med höga besökstal, såsom exempelvis köpcentra, kunde bedriva verksamhet som tidigare. När det gäller det sistnämnda, har förstås regeringens handlingsmöjligheter varit begränsade av gällande lagstiftning. Dock verkar kommunikationen av beslut i denna fråga, liksom säkerligen utifrån smittskyddsperspektiv nödvändiga beslut gällande nedstängning av offentliga verksamheter, inte tillräckligt tydligt ha förmedlat att regeringen hade insikt om beslutens konsekvenser på kulturområdet.

Åtgärder på olika politiska nivåer har haft olika fokus

De åtgärder som statliga, regionala och kommunala aktörer genomfört har i hög utsträckning återspeglat den generella ansvarsfördelningen i svensk kulturpolitik. Det innebär att den kulturpolitiska ansvarsfördelningen följer den svenska modellens decentraliserade besluts- och förvaltningsstruktur, samtidigt som samverkan i första hand mellan statlig och regional nivå intensifierats genom kultursamverkansmodellen. Regeringen och de statliga förvaltningsmyndigheterna samt regionerna har i hög utsträckning prioriterat ekonomiska åtgärder i form av stöd till professionella kulturutövare samt kulturinstitutioner. Delvis har dessa statliga och regionala stöd också gått till att anpassa kulturutbud till nya format, däribland det digitala. Regeringen, förvaltningsmyndigheterna och regionerna har också prioriterat kunskapsinsatser, som dels bestått i att representanter för såväl politik som förvaltning på olika sätt inhämtat kunskap om behov på kulturområdet, dels i att nämnda instanser sammanställt och spridit information om både gällande restriktioner och tillgängliga stödåtgärder.

Att döma av den mer begränsade kartläggning som vi haft möjlighet att genomföra av kommunala insatser, framstår det som att kommunerna prioriterat ekonomiska stöd till bibliotek, kulturskola och aktörer i det civila samhället. Kommunerna verkar också ha prioriterat digitalisering av kulturutbud, men även annan anpassning av kulturverksamhet till rådande omständigheter (exempelvis hemleverans av bibliotekets medier). I vår kartläggning är det bara de större kommunerna som haft möjlighet att införa särskilda stöd till konstnärliga och kulturella verksamheter med anledning av pandemin, medan mindre kommuner varit hänvisade till omfördelning av stöd inom befintlig budget. Det är också bara de större kommunerna som haft möjlighet att genomföra egna kunskapsinsatser, medan de mindre kommunerna prioriterat erfarenhetsutbyte med andra kommuner. Det är tydligt att variationen i hanteringen av pandemins effekter på kulturområdet mellan olika kommuner är stor.

Samtidigt som olika åtgärder på olika politiska nivåer delvis tycks ha kompletterat varandra, finns utrymme för en förstärkt dialog mellan de olika nivåerna samt anledning att göra ansvarsfördelningen dem emellan mer explicit. Det är i nuläget inte möjligt att bedöma huruvida den ansvarsfördelning som hittills gällt är optimal utifrån det gemensamma syftet att dämpa pandemins konsekvenser på kulturområdet.

Åtgärderna har gradvis anpassats till kulturområdets förutsättningar

När vi ser till åtgärdernas utveckling över tid kan vi dra följande slutsatser: 1) statliga åtgärder har i första hand genomförts som korrigeringar eller kompletteringar till föregående åtgärder samt 2) statliga, regionala och kommunala åtgärder har gradvis blivit av mer långsiktig samt mer specifik karaktär.

Under våren 2020 prioriterade regeringen ett generellt stöd som syftade till att delvis täcka inkomstbortfallet för enskilda kulturaktörer. Då det blev tydligt att detta stöd endast delvis träffade berörda aktörer genomförde regeringen också under våren och sommaren åtgärder riktade mot kulturinstitutioner samt regional och kommunal kulturverksamhet via kultursamverkansmodellen. Regeringen förstärkte också stödet till organisationer, såsom Scenkonstallianserna, som innebär tryggare anställningsförhållanden för ett urval fria kulturutövare. Under hösten infördes stöd till genomförande av smittskyddsäkra arrangemang, då regeringen identifierat att arrangörer har en nyckelroll i att skapa arbetstillfällen för kulturutövare. Regeringen införde under hösten också stöd för intäktsbortfall för de yrkesgrupper som möjliggör produktionen av konstnärligt och kulturellt innehåll, såsom exempelvis tekniker inom scenkonstområdet.

Regioner och kommuner började också genomföra åtgärder under våren 2020, men väntade delvis in utformningen av statliga stöd innan de egna åtgärderna genomfördes. Även regioner och kommuner tog inledningsvis avstamp i åtgärder med fokus på intäktsbortfall, det vill säga samtliga politiska nivåer prioriterade att få kortsiktiga stöd som syftade till att underlätta aktörers överlevnad i en akut ekonomisk situation. Sammantaget har således offentliga aktörer genomfört åtgärder tidigt i pandemins utveckling. Inledningsvis präglades åtgärderna av en viss brist på förståelse för kulturområdets komplexitet och det har tagit merparten av 2020 för stöden att bli bättre anpassade till kulturområdets förutsättningar. Gradvis har därför fokus förskjutits från kortsiktiga och mer akuta insatser till ett intresse för mer långsiktiga och specifika åtgärder. Den nordiska kartläggning som Kulturanalys Norden genomfört visar att Sverige huvudsakligen tycks dela denna utveckling med övriga nordiska länder.

Coronapandemins konsekvenser i relation till de kulturpolitiska målen

Kulturanalys grunduppdrag är att bedöma utvecklingen i relation till de nationella kulturpolitiska målen. I det analysraster vi utvecklat för vår bedömning benämner vi de tre övergripande målen för *självständighetsmålet* ("kulturen ska vara en dynamisk, utmanande och obunden kraft med yttrandefriheten som grund"), *delaktighetsmålet* ("alla ska ha möjlighet att delta i kulturlivet") och *samhällsmålet* ("kreativitet, mångfald och konstnärlig kvalitet ska präglade samhällets utveckling").¹⁴⁰ I det följande gör vi en preliminär bedömning av pandemins konsekvenser i relation till de tre målen.

---

¹⁴⁰ Myndigheten för kulturanalys 2020a, s. 26–27.

Självständighetsmålet

Det är uppenbart att pandemin fått ytterst negativa konsekvenser för ekonomiska och sociala villkor på kulturområdet, då verksamhet inom området varit helt eller delvis nedstängd under merparten av 2020. Otillräckliga ekonomiska förutsättningar samt brister i exempelvis social- och arbetslöshetsförsäkringssystemet är dock inte något som uppstått på grund av pandemin, vilket Kulturanalys bland annat synliggjort i myndighetens senaste lägesbedömning som publicerades i början av mars 2020.¹⁴¹ Snarare har konsekvenserna av pandemin förstärkt dessa brister. Även om både vår nationella och nordiska kartläggning exempelvis visar att vissa aktörer på kulturområdet gynnats av övergången till ett digitalt kulturutbud, är ett mer generellt problem bristen på fungerande betalmodeller inom kulturområdet. Detta problem existerade även före pandemin, men har nu förstärkts.

I denna, liksom i tidigare lägesbedömningar, kunde vi även konstatera att bristfälliga sociala och ekonomiska villkor utgör ett hot mot den oberoende roll som konstnärlig och kulturell verksamhet ska ha enligt självständighetsmålet. Det finns således anledning att befara att den av pandemin ansträngda offentliga ekonomin kommer att ha större svårigheter än tidigare i att säkerställa konstens och kulturens oberoende.

Delaktighetsmålet

Det är uppenbart att det är svårt för alla att ha möjlighet att delta i kulturlivet när kulturlivet i princip varit nedstängt. Offentliga aktörer har genomfört viktiga insatser, bland annat digitalisering av kulturutbudet, för att göra det tillgängligt trots restriktionerna. Samtidigt som digitaliseringen möjliggjort deltagande i kulturlivet, uttrycks i vår kartläggning en stark oro för att vissa grupper, som saknar tillgång till digital teknik eller digital kompetens, blir exkluderade. I vår kartläggning är det framför allt grupperna äldre samt socialt utsatta som nämns som exempel på sådana grupper. Det är också tydligt att ett digitalt utbud inte för alla kan ersätta det fysiska mötet med konstnärlig och kulturell verksamhet.

I våra rapporter om kulturvanor har Kulturanalys synliggjort hur människors kulturvanor är beroende av socioekonomiska villkor, i synnerhet utbildning men även inkomst.¹⁴² Med anledning av pandemins negativa konsekvenser för ekonomin i Sverige generellt, finns anledning att befara att detta mönster förstärks.

Samhällsmålet

Det är för tidigt att uttala sig om hur och i vilken omfattning pandemin på längre sikt kan komma att påverka kultursektorns bidrag till samhällets ekonomiska, sociala, demokratiska och estetiska värden. I en tid av nedstängda verksamheter är det dock

---

¹⁴¹ Myndigheten för kulturanalys 2020a, s. 29–45.

¹⁴² Myndigheten för kulturanalys 2020a, s. 48–54, för en sammanfattning av myndighetens rapporter om kulturvanor.

svårt för kulturen att vara en kraft i hela samhällets utveckling. I vår senaste lägesbedömning har vi begreppsliggjort de olika värden som kultur tilldelas som sådan kraft.¹⁴³ Kulturens ekonomiska värde, kanske i första hand identifierbart när kultur är en tjänst eller en vara på marknaden inom kulturella och kreativa näringar, har liksom övriga besöksintensiva näringar upplevt stora svårigheter. Men även kulturens estetiska och kulturella värden har svårt att förverkligas när verksamhet inte kan genomföras. Den stora betydelsen av dessa värden – liksom kulturens sociala värde, ofta begreppsliggjort genom kulturens demokratifrämjande roll – har under 2020 lyfts fram i den offentliga debatten. Här har argumentet framförts att samtidigt som pandemin i hög utsträckning gjort kulturens värden otillgängliga för såväl kulturskapare som deltagare, har den synliggjort hur mycket kulturens olika värden bidrar till individens och samhällets välmående.

---

¹⁴³ Myndigheten för kulturanalys 2020a, s. 81–83.

Referenser

Arbetsmarknadsdepartementet. 2020.

<https://www.regeringen.se/artiklar/2020/03/mote-med-kulturbranschen-angaende-coronavirusets-effekter/>. Hämtad den 1 april 2021.

Borgblad, Hanna. 2019. *Exchangification of art: transforming street art into market products*. Doktorsavhandling. Göteborg: Göteborgs universitet.

Dansalliansen. 2021. <https://dansalliansen.se/>. Hämtad den 2 mars 2021.

Event in Skåne. 2020. <https://eventinskane.com/sv/evenemangshjalp-covid19/halsosakra-ditt-evenemang>. Hämtad den 4 januari 2021.

Finansdepartementet. 2020a. <https://regeringen.se/artiklar/2020/04/om-krispaketet-till-kommunsektorn/>. Hämtad den 1 april 2021.

Finansdepartementet. 2020b. <https://www.regeringen.se/artiklar/2020/12/sakrad-om-publikfragor-den-11-december/>. Hämtad den 1 april 2021.

Folkbildningsrådet. 2021. *Folkhögskolans deltagare mitt i pandemin. Folkbildning i Coronatider, delstudie D, 2020*. Hämtad den 1 april 2021:
<https://www.folkbildningsradet.se/globalassets/rapporter/2021/folkhogskolans-deltagare-mitt-i-pandemin.pdf>

Folk och kultur. 2021. *Panelsamtal Vinnare och förlorare i kultursamverkansmodellen* den 11 februari 2021.

Justitiedepartementet. 2020a. <https://www.regeringen.se/artiklar/2020/03/forbud-mot-allmanna-sammankomster-eller-offentliga-tillstallningar-med-fler-an-50-deltagare/>. Hämtad den 1 april 2021.

Justitiedepartementet. 2020b. <https://www.regeringen.se/artiklar/2020/03/andring-i-forordning-om-forbud-mot-att-halla-allmanna-sammankomster-och-offentliga-tillstallningar/>. Hämtad den 1 april 2021.

Justitiedepartementet. 2020c. <https://www.regeringen.se/artiklar/2020/11/sakrad-den-4-november-om-publikfragor/>. Hämtad den 1 april 2021.

Konstnärliga och litterära yrkesutövares samarbetsnämnd (KLYS). 2020a. *Coronas konsekvenser för yrkesverksamma kulturskapare inom olika branscher*. Stockholm: KLYS.

- Konstnärliga och litterära yrkesutövarers samarbetsnämnd (KLYS). 2020b. *Utfall och analys av KLYS uppföljande enkät i september-oktober 2020 om Corona-krisens påverkan på kulturlivet i svenska kommuner*. Stockholm: KLYS.
- Konstnärsnämnden. 2020a. *Konstnärers ekonomiska villkor under pandemin. Uppföljning och kunskapsunderlag för fortsatt utveckling av stödåtgärder*. Rapport 2020:2. Stockholm: Konstnärsnämnden.
- Konstnärsnämnden. 2020b. <https://www.konstnarsnamnden.se/default.aspx?id=24708>. Hämtad den 1 april 2021.
- Kulturdepartementet. 2017. *Kultur i hela landet*. 2017/18:264. Stockholm: Kulturdepartementet.
- Kulturdepartementet. 2020a. *Regleringsbrev för budgetåret 2021 avseende Myndigheten för kulturanalys*.
- Kulturdepartementet. 2020b. *Regleringsbrev för budgetåret 2021 avseende Konstnärsnämnden*.
- Kulturdepartementet. 2020c. *Regleringsbrev för budgetåret 2021 avseende Riksantikvarieämbetet*.
- Kulturdepartementet. 2020d. *Regleringsbrev för budgetåret 2021 avseende Statens kulturråd*.
- Kulturdepartementet. 2020e. *Regleringsbrev för budgetåret 2021 avseende Svenska Filminstitutet och Sveriges Författarfond*.
- Kulturdepartementet. 2020f. *Återstart för kulturen – återhämtning och utveckling efter coronapandemin*. Dir. 2020:143.
- Kulturdepartementet. 2020g. <https://www.regeringen.se/artiklar/2020/03/samtal-med-det-civila-samhallet-angaende-effekter-av-det-nya-coronaviruset/>. Hämtad den 1 april 2021.
- Kulturdepartementet. 2020h. <https://www.regeringen.se/artiklar/2020/04/samtal-med-museer-och-scenkonstinstitutioner-med-statlig-finansiering-med-anledning-av-det-nya-coronaviruset/>. Hämtad den 1 april 2021.
- Kulturdepartementet. 2020i. <https://www.regeringen.se/artiklar/2020/04/amanda-lind-deltar-pa-videomote-med-eus-kulturministrar/>. Hämtad den 1 april 2021.
- Kulturdepartementet. 2020j. <https://www.regeringen.se/artiklar/2020/04/covid-19-pa-agendan-nar-unescos-kulturministrar-mottes-digitalt/>. Hämtad den 1 april 2021.

- Lundberg, Linda och Hellberg, Jonas. 2020. ”En nationell kulturskuld i pandemins spår – effekter av corona i nutid och framtid”. *Utställningskritik*, nummer 4. Hämtad den 1 april: <https://utställningskritik.se/2020-4/en-nationell-kulturskuld-i-pandemins-spar-effekter-av-corona-i-nutid-och-framtid/>
- Modig, Karolina och Modig, Erik. 2013. *Värdet av konst: för människa, näringsliv och samhälle*. Rheologica Publishing.
- Musikalliansen. 2021. <https://musikalliansen.se/>. Hämtad den 2 mars 2021.
- Musiksverige. 2020. *De ekonomiska effekterna av Covid-19 i musikbranschen 2020*. Stockholm: Musiksverige.
- Myndigheten för kulturanalys (Harding, Tobias). 2012. *Ideellt arbete i kultursektorn. En förstudie till Myndigheten för kulturanalys*. Stockholm: Myndigheten för kulturanalys.
- Myndigheten för kulturanalys. 2019a. *Kulturskapares geografi. Kort om kultur 2019:01. En registerstudie*. Göteborg: Myndigheten för kulturanalys.
- Myndigheten för kulturanalys. 2019b. *Kulturanalys 2019*. Göteborg: Myndigheten för kulturanalys.
- Myndigheten för kulturanalys. 2020a. *Kulturanalys 2020*. Göteborg: Myndigheten för kulturanalys.
- Myndigheten för kulturanalys. 2020b. *Samhällets utgifter för kultur 2019. Kulturfakta 2020:3*. Göteborg: Myndigheten för kulturanalys.
- Myndigheten för kulturanalys. 2021a. Minnesanteckningar från möte med SKR:s regionala kulturchefer den 26 februari 2021.
- Myndigheten för kulturanalys. 2021b. Minnesanteckningar från möte med SKR:s referensgrupp med kommunala kulturchefer den 22 mars 2021.
- Nationellt organ för dialog och samråd mellan regeringen och det civila samhället (NOD). 2021. *NOD:s lägesbild. Lägesbild om den ideella kultursektorns utmaningar under coronapandemin*. Stockholm: NOD.
- Kulturanalys Norden. 2021 (kommande rapport). *Covid-19-pandemiens effekter på kultursektorn i de nordiske landene*. Göteborg: Kulturanalys Norden.
- Näringsdepartementet. 2020. *Regleringsbrev för budgetåret 2021 avseende Myndigheten för tillväxtpolitiska utvärderingar och analyser*.

- Post- och telestyrelsen. 2021. *Digital omställning till följd av covid-19. Uppdrag att kartlägga och analysera erfarenheter och behov av åtgärder för att leva och verka digitalt i spåren av utbrottet av covid-19*. Rapportnummer PTS-ER-2021:1. Stockholm: Post- och telestyrelsen.
- Pressmeddelande. 2020-03-11. Förslag: inga allmänna sammankomster med fler än 500 personer. Hämtad den 1 april 2021: <https://www.folkhalsomyndigheten.se/nyheter-och-press/nyhetsarkiv/2020/mars/forslag-inga-allmanna-sammankomster-med-fler-an-500-personer/>
- Pressmeddelande. 2020-03-20. En miljard kronor till kultur och idrott till följd av coronavirusets effekter. Hämtad den 1 april: <https://www.regeringen.se/pressmeddelanden/2020/03/en-miljard-kronor-till-kultur-och-idrott-till-foljd-av-coronavirusets-effekter/>
- Pressmeddelande. 2020-03-31. Regionstyrelsen 31 mars 2020. Hämtad den 5 januari 2021: <https://www.vgregion.se/aktuellt/nyhetslista/regionstyrelsen-31-mars-2020/>
- Pressmeddelande. 2020-04-01. Flera museer och scener får pengar i förtid för att hantera coronavirusets effekter. Hämtad den 1 april 2021: <https://www.regeringen.se/pressmeddelanden/2020/04/flera-museer-och-scener-far-pengar-i-fortid-for-att-hantera-coronavirusets-effekter/>
- Pressmeddelande. 2020-04-14. Stöd för omställning av kulturverksamhet. Hämtad den 5 januari 2021: <https://www.regionkalmar.se/nyhetslista/stod-for-omstallning-av-kulturverksamhet/>
- Pressmeddelande. 2020-04-28. Amanda Lind bjöd in regionerna till samtal med anledning av coronavirusets påverkan på kulturen i hela landet. Hämtad den 1 april: <https://www.regeringen.se/pressmeddelanden/2020/04/amanda-lind-bjod-in-regionerna-till-samtal-med-anledning-av-coronavirusets-paverkan-pa-kulturen-i-hela-landet/>
- Pressmeddelande. 2020-05-08. Krisstöd till flera statligt finansierade kulturinstitutioner. Hämtad den 1 april 2021: <https://www.regeringen.se/pressmeddelanden/2020/05/krisstod-till-flera-statligt-finansierade-kulturinstitutioner/>
- Pressmeddelande. 2020-05-12. Kultur- och bildningsnämnden i korthet. Hämtad den 5 januari 2021: <https://www.regionvarmland.se/om-regionen/pressrum/Pressmeddelanden/2020/05/kultur--och-bildningsnamnden-i-korthet/>

- Pressmeddelande. 2020-06-12. 150 miljoner till kultur i hela landet. Hämtad den 1 april: <https://www.regeringen.se/pressmeddelanden/2020/06/150-miljoner-till-kultur-i-hela-landet/>
- Pressmeddelande. 2020-07-01. Beslut om coronastöd till kulturverksamheter. Hämtad den 5 januari 2021: <https://www.gotland.se/107671>
- Pressmeddelande. 2020-08-27. Skrämmande siffror: Var tredje musiker på väg att lämna yrket. Hämtad den 1 april 2021: https://www.mcv.se/wp-content/uploads/2020/11/PM_200827_Var-tredje-musiker.pdf
- Pressmeddelande. 2020-10-02. Beslut om fördelningen av krisstödet på 1,5 miljarder till kulturen 2020. Hämtad den 1 april 2021: <https://www.regeringen.se/pressmeddelanden/2020/10/beslut-om-fordelningen-av-krisstodet-pa-15-miljarder-till-kulturen-2020/>
- Pressmeddelande. 2020-10-08. Covid-19-pengar till kulturverksamheter. Hämtad den 1 april: <https://regionkalmar.se/nyhetslista/covid-19-pengar-till-kulturverksamheter/>
- Pressmeddelande. 2020-10-09. Ingen ändring i begränsningen av allmänna sammankomster och offentliga tillställningar. Hämtad den 1 april 2021: <https://www.regeringen.se/pressmeddelanden/2020/10/ingen-andring-i-begransningen-av-allmanna-sammankomster-och-offentliga-tillstallningar/>
- Pressmeddelande. 2020-10-22. Förändringar i förordningen om förbud mot att hålla allmänna sammankomster och offentliga tillställningar. Hämtad den 1 april 2021: <https://www.regeringen.se/pressmeddelanden/2020/10/forandringar-i-forordningen-om-forbud-mot-att-halla-allmanna-sammankomster-och-offentliga-tillstallningar/>
- Pressmeddelande. 2020-12-09. Utkast på tillfällig Pandemilag för covid-19 skickas på remiss. Hämtad den 1 april 2021: <https://www.regeringen.se/pressmeddelanden/2020/12/utkast-pa-tillfallig-pandemilag-for-covid-19-skickas-pa-remiss/>
- Pressmeddelande. 2020-12-15. Amanda Lind i dialogmöte med unga om coronapandemin. Hämtad den 1 april 2021: <https://www.regeringen.se/pressmeddelanden/2020/12/amanda-lind-i-dialogmote-med-unga-om-coronapandemin/>
- Pressmeddelande. 2020-12-18. Fördelning av en miljard kronor i stöd till kulturen 2021. Hämtad den 1 april 2021: <https://www.regeringen.se/pressmeddelanden/2020/12/fordelning-av-en-miljard-kronor-i-stod-till-kulturen-2021/>

- Pressmeddelande. 2020-12-22. Regeringen tillsätter utredning för kulturens återstart. Hämtad den 1 april 2021: <https://www.regeringen.se/pressmeddelanden/2020/12/regeringen-tillsatter-utredning-for-kulturens-aterstart/>
- Pressmeddelande. 2021-01-11. Uppdrag att öka statens inköp av samtida konst med 50 miljoner. Hämtad den 1 april 2021: <https://www.regeringen.se/pressmeddelanden/2021/01/uppdrag-att-oka-statens-inkop-av-samtida-konst-med-50-miljoner/>
- Pressmeddelande. 2021-02-25. Pandemiåret kostade näringar inom kultur, nöje och fritid 13 miljarder. Hämtad den 25 februari 2021: <https://www.scb.se/om-scb/nyheter-och-pressmeddelanden/pandemiar-et-kostade-kulturella-naringar-13-miljarder/>
- Pressträff. 2020-10-02. Pressinbjudan: Amanda Lind presenterar fördelning av stöd ur extra ändringsbudgeten. Hämtad den 1 april 2021: <https://www.regeringen.se/pressmeddelanden/2020/10/pressinbjudan-amanda-lind-presenterar-fordelning-av-stod-ur-extra-andringsbudgeten/>
- Pressträff. 2020-11-16. Digital pressträff med statsministern 16 november 2020. Hämtad den 1 april 2021: <https://www.regeringen.se/pressmeddelanden/2020/11/anmalan-till-digital-presstraff-med-statsministern-16-november-2020/>
- Pressträff. 2020-12-18. Digital pressträff med kulturminister Amanda Lind fredag 18 december 2020. Hämtad den 1 april 2021: <https://www.regeringen.se/pressmeddelanden/2020/12/digital-presstraff-med-kulturminister-amanda-lind-fredag-18-december-2020/>
- Proposition. 2009/10:3. *Tid för kultur*. Stockholm: Kulturdepartementet.
- Proposition. 2020/21:1 Utgiftsområde 17 kultur, medier, trossamfund och fritid. Stockholm: Finansdepartementet.
- Regeringskansliet. 2020. Sammanfattning och utfall av pandemiåtgärder. Hämtad den 26 januari 2021: <https://www.regeringen.se/48fa7e/contentassets/ba74066b2de6469099a9bc765d49ed57/presentationbilder-sammanfattning-och-utfall-av-pandemiatgarder.pdf>
- Region Halland. 2020. <https://www.regionhalland.se/kultur/regionalt-kulturstod/kulturstod-under-coronapandemin/>. Hämtad den 5 januari 2021.
- Region Norrbotten. 2020. <https://lmwww.norrbotten.se/sv/Kultur/Nyheter/Ta-del-av-pandemi-saker-kultur/>. Hämtad den 29 december 2020.

- Region Värmland. 2020. *Coronapandemins effekter inom kulturområdet – åtgärdsanalys*. Hämtad den 29 december 2020:
https://view.officeapps.live.com/op/view.aspx?src=https%3A%2F%2Fregionvarmland.se%2Fglobalassets%2Fglobal%2Fom-regionen%2Fpressrum%2Fpressmeddelanden%2F2020%2Foktober%2Fanalys-av-coronapandemins-effekter-inom-kulturomradet70184-0_tmp.docx
- Region Västmanland. 2020. <https://regionvastmanland.se/utveckling/bidrag-och-stod/kultur--och-foreningsbidrag/>. Hämtad den 4 januari 2021.
- SFS 1974:152 2 kap. 1–3 § OL.
- SFS 1974:152 2 kap. 24 § RF.
- SFS 2012:517. *Förordning om statsbidrag till kulturella ändamål*.
- SFS 2020:114. *Förordning om förbud mot att hålla allmänna sammankomster och offentliga tillställningar*.
- SFS 2020:246. *Förordning om statligt stöd för kulturevenemang som har ställts in eller skjutits upp med anledning av spridningen av covid-19*.
- Skatteverket. 2021. *Omställningsstöd återkrav bransch*. Hämtad den 7 april:
<https://view.officeapps.live.com/op/view.aspx?src=https%3A%2F%2Fskatteverket.se%2Fdownload%2F18.5b35a6251761e691420943b%2F1614090072548%2F0mst%25C3%25A4lningsst%25C3%25B6d%2520%25C3%25A5terkrav%2520bransch.xlsx>
- Socialdepartementet. 2020. <https://www.regeringen.se/artiklar/2020/12/ytterligare-nationella-restriktioner-for-att-hejda-smittspridning/>. Hämtad den 1 april 2021.
- SOU 2018:23. *Konstnär – oavsett villkor?*
- Sponsrings- och eventsverige (SES). 2020. *Evenemangsnärings i fritt fall*.
<https://ses.se/evenemang-fritt-fall/>. Hämtad den 9 december 2020.
- Statens kulturråd. 2020. *Uppföljning av Kulturrådets krisstöd mars–maj 2020 - med anledning av covid-19*. Mottagen via e-post den 28 januari 2021.
- Statens kulturråd. 2021a. *Krisstöd till kulturen 2020 – behov och utfall – med anledning av covid-19*. Stockholm: Statens kulturråd.
- Statens kulturråd. 2021b. <https://www.kulturradet.se/i-fokus/kultursamverkansmodellen/om-kultursamverkansmodellen/>. Hämtad den 1 april 2021.

- Svenska Bokhandlareföreningen och Svenska Förläggareföreningen. 2021. *Bokförsäljningsstatistiken helåret 2020*. Hämtad den 1 april 2021: [bokforsaljningsstatistik helar 2020 1.pdf \(forlaggare.se\)](https://www.bokforlaga.se/forlaggare/forlaggarestatistik/helar/2020/2020_1.pdf)
- Svenska Filminstitutet. 2021. *Resultatredovisning 2020*. Stockholm: Svenska Filminstitutet.
- Svensk scenkonst och Visita. 2016. Ett plus ett blir tre. Så blir scenkonst och besöksnäring en attraktiv kombination. Stockholm: Svensk Scenkonst.
- Svensk Scenkonst. 2020. *Omstart för scenkonsten. Erfarenheter, idéer och tankar utifrån coronavåren 2020*. Stockholm: Svensk Scenkonst.
- Svensk Scenkonst. 2021. <https://www.svenskscenkonst.se/om-oss/>. Hämtad den 11 februari 2021.
- Sveriges Författarfond. 2021. *Uppföljning av fördelade krisstöd 2020*. Dnr 169-00539-21. Stockholm: Sveriges Författarfond.
- Sveriges kommuner och regioner. 2019. <https://skr.se/tjanster/kommunerochregioner/faktakommunerochregioner/kommungruppsindelning.2051.html>. Hämtad den 5 februari 2021.
- Sveriges Museer. 2020. *Museer på marginalen. 100 museichefer om Coronans konsekvenser*. Stockholm: Sveriges Museer.
- Sveriges producenter och privatteatrar. 2021. *Låt oss jubla igen. Beskrivning av nuläge och akuta behov för Sveriges kulturarrangörer*. <https://www.mynewsdesk.com/se/helenewigrenprbeyond/documents/rapport-laat-oss-jubla-igen-beskrivning-av-nulaege-och-akuta-behov-foer-sveriges-kulturarrangoerer-en-rapport-fraan-sveriges-producenter-och-punkt-punkt-punkt-360576>. Hämtad den 5 mars 2021.
- Sveriges Television. 2020. <https://www.svt.se/kultur/artister-ifragasatter-otydliga-coronaregler>. Hämtad 1 april 2020.
- Teateralliansen. 2021. <https://teateralliansen.se/>. Hämtad den 2 mars 2021.
- Tillväxtverket. 2017. *Kreametern. En guide till svensk statistik för kulturella och kreativa näringar*. 0233. Stockholm: Tillväxtverket.
- Tillväxtverket. 2018. *Kreametern – metodrapport*. 0258. Stockholm: Tillväxtverket.
- Tillväxtverket. 2020. *Underlag statistik och analys KTA*. Hämtad den 7 april 2021: <https://tillvaxtverket.se/download/18.4fe5221717212efff0e3ae0e/1589878443960/KTA%20uppf%C3%B6ljning%200519.pdf>

WHO. 2020. <https://www.who.int/director-general/speeches/detail/who-director-general-s-opening-remarks-at-the-media-briefing-on-covid-19---11-march-2020>. Hämtad den 1 april 2021.

Wikberg, Erik. 2017. *Artful Organizing. Essays on Places, Measurements, and Money Flows in the Contemporary Cultural World*. Doktorsavhandling. Stockholm: Handelshögskolan i Stockholm.

Bilaga 1.

Tabell 2. Fördelning av stöden inom kulturområdet år 2020.

Ansvarig	Mottagare	Miljoner	När
Kulturrådet	Stora och små kulturverksamheter som förlorar intäkter till följd av evenemang som ställs in eller drabbas av merkostnader till följd av att evenemang har skjutits upp	335	Vår/ sommar 2020
Svenska Filminstitutet	Framför allt till biografer och filmfestivaler som drabbats ekonomiskt av den rådande situationen	50	Vår/ sommar 2020
Konstnärsnämnden	Enskilda kulturskapare i form av stipendier	70	Vår/ sommar 2020
Sveriges författarfond	Enskilda kulturskapare i form av stipendier	10	Vår/ sommar 2020
Scenkonstallianserna	För att motverka att enskilda konstnärer och kulturskapare ska behöva sägas upp som en följd av det svåra ekonomiska läget	15	Vår/ sommar 2020
Statligt stödda kulturinstitutioner	Åjtte, Svenskt fjäll- och samemuseum, Bildmuseet, Cosmonova, som är en del av Naturhistoriska riksmuseet, Den uppdragsarkeologiska verksamheten vid Statens historiska museer, Form/Design Center, Föreningen Svensk Form, Judiska museet i Stockholm, Kungliga Dramatiska teatern AB, Kungliga Operan AB, Nobelprismuseet, Riksteatern, Röhsska museet, Stiftelsen Arbetets museum, Stiftelsen Bergmancenter på Färö, Stiftelsen Carl och Olga Milles Lidingöhem, Stiftelsen Dansens Hus, Stiftelsen Dansmuseifonden och Stiftelsen Rolf de Marés Minnesfond, Stiftelsen Drottningholms slottsteater, Stiftelsen Nordiska museet, Stiftelsen Prins Eugens Waldemarsudde, Stiftelsen Skansen, Stiftelsen Strindbergsmuseet, Stiftelsen Tekniska museet, Stiftelsen Thielska galleriet, Sveriges Fängelsemuseum, Unga Klara AB, Vasamuseet, som är en del av Statens maritima och transporthistoriska museer, Voksenåsen, Zornsamlingarna	319	Vår/ sommar 2020
Kulturrådet	Lokal och regional kultur genom kultursamverkansmodellen	150	Vår/ sommar 2020
Kulturrådet	Krisstöd till arrangörer som kompensation för uteblivna intäkter då evenemang blivit inställda eller skjutits upp.	400	Höst/ vinter 2020
Kulturrådet	Stöd till arrangemang av kultur under smittskyddssäkra former	<80	Höst/ vinter 2020

Ansvarig	Mottagare	Miljoner	När
Kulturrådet	Särskilda behov i kulturlivet. Stödet ska lindra den akuta ekonomiska krisen, stimulera till återhämtning och säkra en bredd av kulturella uttryck i hela landet. [...] Även aktörer som är väsentliga för kulturområdet och som har sina huvudsakliga intäkter från kulturevenemang, till exempel leverantörer av scenteknik. Kulturrådet har även kunnat ge stöd till aktörer som drabbats av inställd internationell verksamhet.	401	Höst/ vinter 2020
Svenska Filminstitutet	Kompensera biografier, distributörer och filmfestivaler för inkomstbortfall, producenter av film- och dramaserier, för att täcka upp för de ökade kostnader som pandemin orsakat, såsom inspelningar som behövt flyttas eller åtgärder för att skapa smittskyddssäkra inspelningar, stimulera produktion av svensk film nu och framåt.	375	Höst/ vinter 2020
Konstnärsnämnden	Konstnärer och kulturskapare som krisstipendier, det omfattar en bred palett av konstområden, som bild och form, musik, teater, dans och cirkus.	220	Höst/ vinter 2020
Författarfonden	Stöd till enskilda författare och andra litterära upphovsmän.	30	Höst/ vinter 2020
Bildupphovsrätt	Ska avsättas till den individuella visningsersättningen	10	Höst/ vinter 2020
Scenkonstallianserna	Stärka arbetsmarknaden för kulturskapare	20	Höst/ vinter 2020
Centrumbildningarna	Stärka arbetsmarknaden för kulturskapare	10	Höst/ vinter 2020
Sametinget	Stöd till samisk kultur	4	Höst/ vinter 2020
SUMMA		2 419	

Källa: Kulturdepartementet, Kulturrådet, Konstnärsnämnden. De angivna summorna bygger på pressmeddelanden och är ungefärliga. Utfallet av de exakta summorna kan ha justerats.

Bilaga 2.

Regeringsuppdrag

Konstnärsnämnden

Coronapandemins konsekvenser för konstnärer

Konstnärsnämnden ska analysera hur coronapandemin har påverkat konstnärers ekonomiska och sociala villkor. Uppdraget ska redovisas senast den 30 juni 2021.

Uppföljning av krisstöd

Konstnärsnämnden ska göra en uppföljning av de krisstöd som myndigheten fördelat med anledning av spridningen av sjukdomen covid-19. Uppföljningen ska även innefatta en analys av myndighetens bidragsgivning och vilka slutsatser som kan dras av denna. Uppdraget ska redovisas till regeringen (Kulturdepartementet) i samband med budgetunderlaget den 1 mars 2021 och komplettera de uppgifter som redovisas i årsredovisningen och budgetunderlaget.

Kulturrådet

Uppföljning av krisstöd med anledning av det nya coronaviruset

Statens kulturråd ska göra en uppföljning av de krisstöd som myndigheten fördelat med anledning av det nya coronaviruset. Uppföljningen ska även innefatta en analys av myndighetens bidragsgivning och vilka slutsatser som kan dras av denna. Uppdraget ska redovisas till regeringen (Kulturdepartementet) i samband med budgetunderlaget den 1 mars 2021 och komplettera de uppgifter som redovisas i årsredovisningen och budgetunderlaget.

En uppföljning av det statliga krisstöd som regionerna fördelat till verksamheter inom kultursamverkansmodellen ska redovisas till regeringen (Kulturdepartementet) den 15 juni 2021.

Stiftelsen Svenska Filminstitutet

Uppföljning av krisstöd

Filminstitutet ska göra en uppföljning av de krisstöd som stiftelsen fördelat med anledning av spridningen av sjukdomen covid-19. Uppföljningen ska även innefatta en analys av Filminstitutets bidragsgivning och vilka slutsatser som kan dras av denna. Redovisning ska ske till regeringen (Kulturdepartementet) i samband med budgetunderlaget den 1 mars 2021 och komplettera de uppgifter som redovisas i resultatredovisningen och budgetunderlaget.

Sveriges författarfond

Uppföljning av krisstöd

Sveriges författarfond ska göra en uppföljning av de krisstöd som myndigheten fördelat med anledning av det nya coronaviruset. Uppföljningen ska även innefatta en analys av Sveriges författarfonds givning och vilka slutsatser som kan dras av denna. Uppdraget ska till regeringen (Kulturdepartementet) i samband med budgetunderlaget den 1 mars 2021 och komplettera de uppgifter som redovisas i årsredovisning och budgetunderlaget.

Riksantikvarieämbetet

Coronapandemins påverkan på museisektorn

Riksantikvarieämbetet ska analysera och presentera förslag på hur myndigheten kan vara ett stöd i museernas arbete att anpassa sig till de förändrade förutsättningar som spridningen av sjukdomen covid-19 medför. I uppdraget ingår att kartlägga åtgärder som har vidtagits och som planeras att vidtas av centrala, regionala och lokala museer för att möta de förändrade förutsättningarna. Vidare ingår att till museisektorn sprida goda exempel på åtgärder som vidtagits, bl.a. avseende digitala lösningar, och informera museisektorn om hur Riksantikvarieämbetet kan vara ett stöd i anpassningsarbetet. Uppdraget ska redovisas i en rapport till regeringen (Kulturdepartementet) senast den 15 juni 2021.

Tillväxtanalys

Uppföljning av stöd till näringslivet med anledning av den pågående pandemin

Under 2020 har ett antal åtgärder riktade till näringslivet genomförts med anledning av den pågående pandemin. Tillväxtanalys ska påbörja en strukturerad uppföljning och utvärdering av stödets sammanlagda effekter på företagen. Uppföljningen avgränsas till de nationella stöd som ingår i den kartläggning Tillväxtanalys genomfört under hösten 2020 (Styrmedelsmix i pandemin, Tillväxtanalys dnr 2020/180). Uppdraget ska genomföras i dialog med de stödgivande myndigheterna när det gäller datainsamling och tillgång till data för stöden. Avstämning ska ske med Regeringskansliet (Näringsdepartementet) under arbetets gång. Uppdraget ska slutredovisas till regeringen (Näringsdepartementet) senast den 31 december 2022. Delredovisningar ska lämnas till regeringen (Näringsdepartementet) senast den 1 juni 2021, 31 december 2021 och den 1 juni 2022.

Återstart för kulturen

Återstart för kulturen – återhämtning och utveckling efter coronapandemin
Uppdraget ska redovisas senast den 30 september 2021.

